

ታቦት

በሊበን መኮንን ገ/ሚካኤል

ይህን መጽሐፍ መልሶ የማሳተምና የማባዛት
መብት የደራሲውና የአሳታሚው ነው።

ራዕይ አሳታሚ

የፖ. ሳ. ቁ 2332

አዲስ አበባ

RP-07-2M

ምስጋና

ከሁሉ አስቀድሜ ለዚህ ሳቢቃኝ ለእግዚአብሔር ለአምላኬ ምስጋናዬን አቀርባለሁ ፡ ትዕግሥቱንና ብርታቱን ባያበዛልኝ ኖሮ ይህንን ከፍጻሜ ለማድረስ እንደማልችል አውቀዋለሁና።

በመቀጠልም ምስጋናዬን ለባለቤቴ ለወ/ሮ እጅጋየሁ ሥዩም ፡ ለልጆቼ ለአቲና እና ለቤቴልሔም አቀርባለሁ ፡ ብርቅ የቤተሰብ ጊዜን ከነርሱ ቆጥቤ በንባብና በመጻፍ ባሳለፍኩበት ወቅት ታግሰውኛልና ። እንደዚሁም ባለቤቴ እጅጋየሁ ጽሑፉን በማንበብና በማረም ፡ ታይፕ በማድረግ እንደገናም ሐሳብ በመስጠት አብራኝ ደክማለችና አመሰግናታለሁ ። እግዚአብሔር አንደዚህ ዓይነት ቤተሰብ ስለሰጠኝ ምስጋናዬ ሁልጊዜም ከፍ ያለ ነው ።

በሐሳብ በማበረታታት በጸሎት የደገፉኝንም ሁሉ በዚህ አጋጣሚ ሳመሰግን እወዳለሁ ፡ እግዚአብሔር አምላክ ሕይወታቸውን እንዲባረክ ጸሎቴ ነው ።

በመጨረሻም በቤተ መጽሐፍታቸው የሚገኙትን ስለ ኢትዮጵያ የተጻፉትን በርካታ መጽሐፍት እንድገለገልባቸው የፈቀዱልኝን FLOONDON UNIVERSITY SCHOOL OF ORIENTAL AND AFRICAN STUDIES ከልብ ሳመሰግን እወዳለሁ ። ያለነሱ እርዳታ በጽሑፉ የተጠቀሱትን በርካታ መረጃዎች ለማግኘት አይቻለኝም ነበር።

ማውጫ

1.	መግቢያ	4
2.	የታቦት ሥርዓት በእስራኤል	12
3.	ጉዞ ወደ ኢትዮጵያ	43
4.	ታቦት በኢትዮጵያ አርቶዶክስ ቤ/ክርስቲያን	58
5.	ታቦት በቤተ መቅደስና በቤተ ክርስቲያን ተመሳሳይነቱና ልዩነቱ	73
6.	ታቦት ከአይሁድ ባህል ወደ ክርስትና	84
7.	የቃል ኪዳን ታቦት እና የክርስቶስ ምጽአት	104
8.	የቃል ኪዳን ታቦት ክርስቲያናዊ ይዘት	110
9.	መደምደሚያ	119

መግቢያ

በምዕራብ አገሮች በሚገኙ የታሪክ ተመራማሪዎችና ሊቃውንቶች ዘንድ የአሥራኤልን የቃል ኪዳን ታቦት በሚመለከት ትልቅ ጥያቄ ተፈጥሯል። ታቦቱ በእርግጥ በኢትዮጵያውያን እጅ ይገኛልን? ከሆነስ አመጣጡ እንዴት ነበር? ጉዞውንስ መቼ ወደ ኢትዮጵያ አደረገ? አሁንስ ለምን በይፋ እንዳይታይ ይከለከላል? የሚሉት ከብዙ በጥቂቱ የሚነሱ ናቸው። ለነዚህም ጥያቄዎች መልስ ለማግኘት ሲሉ እንግሊዛዊው ጸሐፊ ግራሃም ሃንኮክ ያደረጉትን ምርምር “ The Sign and the Seal ” በተሰኘ መጽሐፋቸው አሳትመዋል። ይህ መጽሐፍ በክብረ ነገሥት ከሚገኘው ከኢትዮጵያውያን ታሪክ በመነሳት በእርግጥ የአሥራኤል ታቦት በንግሥት ሳባ ዘመን ፥ በልጇ በቀዳማዊ ምኒልክ እጅ ወደ ኢትዮጵያ መጥቶ እንደሆነ ለመመርመር ከመመከሩም ሌላ ሌሎችንም ታሪኮች በመጻበስ እርግጠኛነቱን ለማየት ሞክሯል።

የኚህ እንግሊዛዊ መጽሐፍ ታትሞ በገበያ ላይ ከዋለ ወዲህ በቃል ኪዳኑ ታቦት ላይ ያደረው ትኩረት እጅግ እየጠነከረ መጥቷል። ይህንን ጽሑፍ አዘጋጅቼ እና አጠናቅቄ ለማሳተም ዕቅድ በማውጣት ላይ እያለሁ በእንግሊዝ አገር የቃል ኪዳኑ ታቦት “ THE ARK OF THE COVENANT ” በሚል ርዕስ ሮድሪክ ግሪሰን እና ስቱአርት ሙንሮ ሄይ የተሰኙ ሁለት ጸሐፊዎች መጽሐፍ አሳተሙ። ይህንን መጽሐፍ ለማጥናትና ለመገምገም ዝግጅት እያደረኩኝ ሳለሁ ደግሞ በዚሁ ርዕስ ላይ በአንድ አስተራያላዊ አርኬዎሎጂስት የተጠናከረ ጥናታዊ ቪድዮ በእጄ ገባ። እነዚህን ሁለት አዳዲስ መረጃዎች እያጣጣምኩኝ ሄንሪ ሉዊስ ጌትስ ጁኒየር በሚባሉ አንድ ጥቁር አሜሪካዊ የሀርቫርድ ዩኒቨርሲቲ ፕሮፌሰር የተጠናከረ ጥናታዊ ፕሮግራም በቢቢሲ ቴሌቪዝን ተላለፈ።

ይሄ ሁሉ በአንድ ጊዜ ሲገጣጠም ደነቀኝ። በቃል ኪዳኑ ታቦት ላይ ያለው ትኩረት እየጨመረ መጣ ወይስ የእኔ ክትትል ጨምሮ ነው አሰኝኝ።

በሌላ በኩል ደግሞ መንፈሳዊ ምክንያት ይኖረው ይሆን? ብዬ ራሴን ጠየኩኝ። የመጨረሻው ዘመን እየተቃረበ ነውና ታቦቱ ካለበት

ቦታ በእግዚአብሔር ፈቃድ የሚገለጥበት ጊዜ ደርሶ ይሆን ? ለጥያቄዬ መልስ ባላገኝም ጽሑፌን እንደገና ማበጃጀት ቀጠልኩኝ ።

በዚህ ጽሑፌ ምንም እንኳን ታቦቱ በዚህ ጊዜና በዚህ ሁኔታ ነው የመጣው የሚለውን ለማረጋገጥ ባይቻለኝም የአመጣጡን ሁኔታ በኢትዮጵያውያን ታሪክና በሌሎች ደግሞ ተመራማሪዎችና የታሪክ አዋቂዎች ዘንድ ያለውን አመለካከት በመዳሰስ ወደ ዋናው የጽሑፉ ዓላማ ማለትም ታቦቱ ከመጣ በኋላ እንዴት ወደ ክርስትና የአምልኮና የቤተ ክርስቲያን ሥርዓት ውስጥ ሊገባ አንደቻለ ፣ ይህ ከሆነም በኋላ ዛሬ ታቦት ለክርስቲያኖች በተለይም ደግሞ በኢትዮጵያ ኦርቶዶክስ ቤተ ክርስቲያን ምን ዓይነት ሥፍራ እንደያዘ ከዚያም ደግሞ ታቦት ከአዲስ ኪዳን ጋር ያለውን ግንኙነት ለማየት እንሞክራለን ።

ኢትዮጵያ የባህል አገር ናት ። ባህሎቿንና ሥርዓቶቿን ፣ አመጣጣቸውንና ጥቅማቸውን ለመረዳትና ለማወቅ የሚደረገው ጥረት ግን በጣም አነስተኛ ነው ። በአብዛኛው ያለው ባህል እንደዚሁ ሳንመረምረው እንቀበለዋለን ። ነገር ግን መጠየቅ ፣ መመርመሩ እና ማወቁ ቢያንስ ለሁለት ነገር ይጠቅማል ፤

1ኛ/ አመጣጡን ፣ አጀማመሩን ፣ ምክንያቱን በምናውቅበት እና ትርጉም በሚሰጠን ጊዜ ለባህሉ የበለጠ ጠንካራ መሠረት በማበጀት ከትውልድ ወደ ትውልድ በሚገባ እንዲሸጋገር ለማድረግ ይረዳል ፤

2ኛ/ በተለይ ሃይማኖት ነክ የሆኑ ባህሎችን በሚመለከት ደግሞ ትክክለኛና የተሳሳቱ ፣ ጎጂና ጠቃሚ የሆኑትን ለመለየትና ፣ ጠቃሚና ትክክለኛ በሆኑት ለመቀጠል ፣ ጎጂና የተሳሳቱ የሆኑትን ለማስወገድ በር ይከፍትልናል ።

የታቦት ሥርዓት አመጣጡ ረጅም ዘመን ያለው ቢሆንም ዛሬ ግን ከሙሴ ሕግና ከአይሁዳውያን ጋር በተያያዘ እየተጠቀመችበት ያለችው የኢትዮጵያ ኦርቶዶክስ ተዋሕዶ ቤተ ክርስቲያን ብቻ ናት። በሌሎቹ የክርስትና ዘርፎች በተለይም በቤተ ክርስቲያን እምነታቸውና አቋማቸው የቅርብ ተመሳሳይነት ባላቸው ሌሎች የኦርቶዶክስ አብያተ ክርስቲያናት ዘንድ ሥርዓቱ እንደ ኢትዮጵያ ኦርቶዶክስ ቤተ ክርስቲያን ደንብ አለመኖሩ ትልቅ ጥያቄ የሚያስነሳ ነው ።

በእርግጥ ሁኔታው ታቦቱ በእውነትም ኢትዮጵያ ውስጥ ስለሚገኝ ነው ወደሚለው ሊያመለክት የሚችል ይሆናል ። ትልቁ ጥያቄ ግን የታቦቱ ሥርዓት ከክርስትና እምነት ጋራ አብሮ የተስፋፋ ሥርዓት

ነው ? የሚለው ነው ። አብሮ የተስፋፋ ሥርዓት ነው ካልን ታዲያ እንዴት በሌሎች አብያተ ክርስቲያናት ዘንድ ሥርዓቱ አይገኝም ለሚለው ጥያቄ መልስ ለማግኘት ያዳግተናል ። በሌላ በኩል ደግሞ አብሮ የተስፋፋ ሥርዓት አይደለም ካልን ደግሞ በእርግጥ ክርስቲያናዊ ሥርዓት ለመሆኑ አጠያያቂ ሊሆንብን ነው ። ከዚህ ጋር በተያያዘ ከፍ ሲል የተጠቀሰውን የመጀመሪያውን አቋም የምንይዝ ከሆነ ሌላ ለመመለስ የሚያዳግተን አንድ ተጨማሪ ጥያቄ አለ ። ታቦት በኢትዮጵያውያን ዘንድ የሚገኝ ከሆነና የመጣውም በንጉሥ ሰለሞን እና በንግሥት ሳባ ዘመን ከሆነ ፥ ከክርስቶስ ልደት 900 ዓመት በፊት ጀምሮ እሥራኤላውያን ታቦት አልነበራቸውም ፤ የታቦትም ሥርዓት አላከናውኑም ነበር ። ክርስቶስ ከተወለደ በኋላም የመጣበትን ዓላማ ፈጽሞ ወደ መጣበት በተመለሰበት ጊዜና ለደቀ መዛሙርቶቹ ወደ ዓለም ሁሉ ሄደው ክርስትናን (ወንጌልን) እንዲያውጁ ባዘዛቸውም ጊዜ ታቦትም ሆነ በታቦት ዙሪያ የሚከናወነው ሥርዓት አልነበረም ። እንደዚህ ከሆነ ደግሞ የመጀመሪያዎቹ ክርስቲያኖች ቤተ ክርስቲያን እየዞሩ ባቋቋሙ ጊዜ የታቦት ሥርዓት አብሮ አላቋቋሙም ማለት ነው ።

ስለ ታቦት ስናስብ ማወቅ ያለብን እሥራኤላውያን የነበራቸው አንድ ታቦት ብቻ ነበር ፤ ሌላ ሁለተኛ ታቦት አልሠሩም ። በስደት እንኳ በየአገሩ ተበትነው በነበረ ጊዜ የነበራቸው ታቦት አንድ ብቻ ነበር ። እርሱም በኢየሩሳሌም ከተማ በቤተ መቅደስ ውስጥ ይገኝ ስለነበር እሥራኤላውያን ክብረ በዓላቸውን ለማክበር ከያሉበት እየተሰበሰቡ ወደ ኢየሩሳሌም ከተማ ይመጡ እንደነበር በመጽሐፍ ቅዱስ ውስጥ ተመዝግቦ እናገኘዋለን ። በአይሁዶች ፥ በእሥራኤላውያን ሃይማኖት/እምነት መሠረት አንድ አምላክ ያህዌ አለ ፥ አንድ የአምልኮ ሥፍራ ኢየሩሳሌም አለ ፥ በዚያም አንድ ቤተ መቅደስ አለ ፥ አንድ የእግዚአብሔር ክብር መገለጫ የቃል ኪዳን ታቦት አለ ። ከዚህ ውጪ የሆነ ሁሉ የባእድ/የጣዖት አምልኮ መሆኑ ነው ።

በአንድ ወቅት እሥራኤላውያን በጠላታቸው በፍልስጤም ተሸንፈው በነበረ ጊዜና ታቦቱ ተማርኮ ተወስዶ በነበረ ጊዜ ሌላ ተመሳሳይ ታቦት ሠርቶ ለመተካት ሃሰቡም አልነበራቸውም ። እንዲያውም ታቦቱ እስኪመለስ ድረስ ይጠብቁ እንደነበር አሁንም ከመጽሐፍ ቅዱስ ለመረዳት እንችላለን (1ኛ ሳሙኤል ምዕራፍ 4)።

ይህ እንደዚህ ከሆነና በአንድ በኩል የታቦት ሥርዓት አብሮ ከወንጌል ጋር ያልተስፋፋና በሌላ በኩል ደግሞ ሥርዓቱ የሚገኘው

በኢትዮጵያ ኦርቶዶክስ ተዋሕዶ ቤተ ክርስቲያን ዘንድ ብቻ ከሆነ ሊያመለክተን የሚችለው ወደ አንድ መሥመር ብቻ ነው ። ይህም ታቦቱ በኢትዮጵያውያን ዘንድ ስለነበረ የክርስትና ሃይማኖት ወደ አገሪቱ በገባ ጊዜ ክርስቲያናዊ ትርጉም በመስጠት የታቦት ሥርዓት (የብሉይ ኪዳንን ሥርዓት ጨምሮ) እንደቀጠለ ነው ።

በእርግጥም የመጀመሪያውቹ ክርስቲያኖች እሥራኤላውያን ሲሆኑ ፣ የአይሁድን ሥርዓትና ባህል ሲፈጽሙ እንደነበሩ ግልጽ ነው ። ኢየሱስ ክርስቶስም አይሁዳዊ ፥ በአይሁድ ባህልና ሥርዓት መካከል የተወለደና ያደገ አንደሆነ የታወቀ ነው ። የሆኖ ሆኖ ኢየሱስ ክርስቶስ ደቀ መዛሙርቶቹን መርጦ አስተምሮና አሳድሳ ለአገልገሎት ካዘጋጃቸውና ጊዜውም ሲደርስ ለሰው ልጅ ደህንነት ለመስጠት ሲል የራሱን ሕይወት በመስቀል አኑሮ መጽሐፍ እንደሚልም ሞትን ድል አድርጎ በሦስተኛው ቀን ከሞተና ከተነሳ በኋላ ለደቀ መዛሙርቱ የመጨረሻውን ትዕዛዙን ሰጥቷቸው በጴንጤቆስጤ በዓል ዕለት በኃይለ-ሞልቷቸው ወደ ዓለም ሁሉ ባሰማራቸው ጊዜ በአይሁድና በክርስቲያኖች መካከል ትልቅ መከፋፈል ተነሳ ። ክርስቲያኖች በስብከታቸው ሁሉ ይህ ሞት የተነሳው ክርስቶስ በእሥራኤላውያን ዘንድ ሲጠበቅ የነበረው ታላቁ መሲሕ እንደነበር ፤ አሁንም ከሞት ተነስቶ ለብዙዎች ታይቶ ወደ ሰማይ እንዳረገ እና በአባቱ ቀኝ እንደተቀመጠ ፥ ተመልሶም ለፍርድ እንደሚመጣ እየሰበኩ ብዙዎችን ወደ ደህንነት ለማምጣት ኃላፊነታቸውን ሲወጡ በሌላ በኩል አይሁዳውያን ደግሞ ይህ ከድሀ ቤተሰብ የተወለደ ፥ ከእግዚአብሔር ጋር እራሱን ያስተካከለ ፥ መሲሔ ሊሆን አንደማይችል በመጠቀም የሚሰበከውን ወንጌል መቋቋም ጀመሩ ።

ይህ በሁለቱ ወገኖች መካከል የነበረ አለመግባባት ቀጥሎ ለመጀመሪያ ጊዜ ከፍተኛ ግጭት ያስከተለው እስጢፋኖስ የተባለ ለድቁና ተመርጦ የነበረ የእግዚአብሔር አገልጋይ በሊቀ ካህናቱ ፊት ቀርቦ ለክሱ መልስ ሲሰጥ ባደረገው ንግግር አይሁዳውያን ተቆጥተው እያሉ “ እነሆ ሰማያት ተከፍተው የሰው ልጅም በእግዚአብሔር ቀኝ ቆሞ አያለሁ ” ባላቸው ጊዜ በንዴት በድንጋይ ወግረውት ከገደሉት በኋላ ነው (የሐዋርያት ሥራ ምገ ቁ 54-58) ። በዚህም ጊዜ የመጀመሪያው የክርስቲያኖች ስደት የተነሳ ሲሆን በዚሁ ችግር ምክንያት አማኞቹ ተበትነው ብዙዎቹ ወደ አንጾቂያ እንደሄዱ እናውቃለን ። በዚህም ሥፍራ ለመጀመሪያ ጊዜ እነዚህ በኢየሱስ ክርስቶስ ያመኑት ወንጌል ሰባኪዎች ክርስቲያን የሚል ስያሜ ተሰጣቸው ።

የክርስቶስ ወንጌል በዚህ ሁኔታ ከኢየሱሳሌም ከተማ ባሻገር መሰራጨት እንደ ጀመረና ከአይሁዳውያን ወይም እግዚአብሔርን ያውቁና ያመልኩ ከነበሩ ሕዝቦች አልፎ ወደ አሕዛብ (አረማውያን) እግዚአብሔርን ሳይሆን በእርሱ የተፈጠሩትን ፍጥረታትና በጣዖት ወደሚያመልኩ ሕዝቦች እየተዳረሰ መስፋፋት ጀመረ ። ብዙም አልቆየም በአይሁዳውያን ክርስቲያኖችና በአሕዛብ ክርስቲያኖች መካከል አለመግባባት ተፈጠረ ። ችግሩም እንደዚህ ነበር ፡ አይሁዳውያን ቀድሞ በሙሴ በኩል በተሰጣቸው ሕግ መሠረት እግዚአብሔርን እያመለኩ የነበሩ በመሆናቸው አሁን የክርስቶስን ወንጌል ሲሰሙና ኢየሱስ ክርስቶስ በእውነትም የእግዚአብሔር ልጅ እና ሲጠበቅ የነበረው መሲሔ እንደሆነ ከተቀበሉ በኋላ በነበራቸው ሥርዓት ለምሳሌ የሰንበት ክብር ፡ የግርዘት ሥርዓት ፡ የሚፈቀዱና የማይፈቀዱ የምግብ ዓይነቶች መለየት የመሳሰሉትን ሕጎች መጠበቅ መቀጠል አለብን የሚል አቋም ይዘው በዚህ ቀጠሉ ።

አይሁዳውያን ያለሆኑት አሕዛብ ግን በኢየሱስ ክርስቶስ ካመኑ በኋላ ቀደም ሲል ይጠብቁት የነበረው እንደ ሙሴ ሕግ የመሰለ ሥርዓት ስላልነበራቸው የሆነውን ምግብ ይበሉ ነበር ፡ አይገረዙም ነበር ፡ ሰንበትን አያከብሩም ነበር ።

ይህ ልዩነት ክርስቲያኖችን ለሁለት ከፍሎ በመገኘቱ የመጀመሪያው የክርስቲያኖች ጉባዔ በ52 ዓመተ ምህረት ገደማ እንደተካሄደ ታሪክ ይዘግባል ። የስብሰባውን ሂደትና ውሳኔ እዚህ መጥቀስ ቦታና ጊዜ መሻማት ስለሚሆን በሐዋርያት ሥራ ምዕራፍ 15 ላይ በሰፊው ስለተገለጸ ሊነበብ ይቻላል ።

በአጭሩ ግን ውሳኔው ክርስቲያን ለመሆን የግድ የሙሴን ሕግ መፈጸም አስፈላጊ እንዳልሆነና እግዚአብሔር በክርስቶስ በኩል አሕዛብንም ወደ መንግሥቱ እንዳስገባቸው ስለታመነበት ለጣዖት ከተሰዋ ምግብ ሳይታረድና ደሙ ሳይፈስ ታንቆ ከሞተ እንሰሳ ፡ ከደም ፡ ከዝሙት እንዲርቁ እንጂ ሌላ ትዕዛዝ ወይም ሕግ ለክርስቲያኖች እንደማያስፈልጋቸው የሚደነግግ ነበር ።

ይህ ጉዳይ የመጀመሪያ ክርስቲያኖችን በጣም ያስቸገረና የከፋፈለ እንደነበር ሐዋርያው ጳውሎስ በጻፋቸው መልዕክቶቹ ሁሉ ለመረዳት እንችላለን ። በተለይም ወደ ሮሜ ሰዎች እና ወደ ገላትያ ቤተ ክርስቲያን የላካቸው መልዕክቶቹ የሙሴን ሕግ መፈጸም ያስፈልጋል የሚሉና ትክክለኛውን የምሥራቹን ወንጌል ያጣምሙና በእርሱ ሳይም ሐሰተኛ የሆነ ክስ ይሰነዝሩ የነበሩትን አስተማሪዎች ለመቃወምና ለቤተ ክርስቲያኖቹ ትክክለኛውን የወንጌል ቃል

ሊያሳውቃቸው የጻፋቸው መልዕክቶች እንደነበር ለማየት አያዳግትም ። በሚገባ ሊያስጠነቅቃቸው ከመፈለጉ የተነሳ በአንድ ሥፍራ ላይ እንደዚህ ይላቸዋል “ይሁን እንጂ እኛም ብንሆን ወይም የሰማይ መልአክም እንኳ ቢሆን እኛ ከሰበክንላችሁ ወንጌል የተለየ ሌላ ወንጌል ቢሰብክላችሁ የተረገመ ይሁን” ። (ገላቲያ 1 ፥ 8)

በመጀመሪያዎቹ ዓመታት ክርስትና በአሕዛብ መካከል በተለይም እሥራኤልን በዚያን ወቅት ይቆጣጠርና ይገዛ በነበረው በሮማ መንግሥት ዓይን ከአይሁድ ሃይማኖት እምብዛም የተለየ ሆኖ አይታይም ነበር ።

ክርስቲያኖችም በመጀመሪያ ላይ ይሰበሰቡ የነበረው በአይሁድ ምክራቦች ውስጥ ሲሆን ቀስ እያለ ግን በአይሁዶች ዘንድ ጥላቻ እየተፈጠረና በእምነትም አኳያ ግጭት እየተፈጠረ በመሄዱ ክርስቲያኖች ከምክራብ መባረር ጀመሩ ። እነርሱም በየቤታቸው ለጸሎትና “እንጀራ ለመቀረስ” አብረው መሰብሰብ ጀመሩ ። በዚህም ጊዜ በሮም መንግሥት ዘንድና እንደዚሁም በሕዝቡ መካከል ክርስትና ከአይሁድ እምነት የተለየ ሆኖ ለመመልከት ቻሉ ። ከዚህም በኋላ ነው ክርስትያኖች ከመንግሥት እና ከሕዝቡ የተቀነባበረ ሰደትና መከራ መቀበል የጀመሩት ። ቀደም ሲል በአይሁድ እምነት ሽፋን ውስጥ እያሉ ከመንግሥት ያገኙ የነበረውን ጥበቃ በማጣታቸው ለመከራና ለሰደት የተጋለጡ ለመሆን በቁ ።

ክርስቲያኖች በመጀመሪያዎቹ ዓመታት ይደርሳቸው የነበረው ክስ ከሁለት ወገን ነበር ። አንደኛ ከአይሁዶች በኩል ሲሆን ክሱም የሚከተሉትን ነጥቦች የሚያካትት ነበር ፤

- ክርስቲያኖች በአንድ አምላክ ሳይሆን በሦስት አምላክ (ማለትም በእግዚአብሔር አብ ፥ በኢየሱስ ክርስቶስና በመንፈስ ቅዱስ) ያምናሉ ፤
- ሙሴ እንዲጠብቁ ያዘዛቸውን ትዕዛዛት አይጠብቁም ። ለምሳሌ የሰንበት ቀን ክብርን፤
- በመስቀል ላይ በውርደትና በእርግማን የሞተውን ኢየሱስ ክርስቶስ የእግዚአብሔር ልጅና መሲሕ ነው ብለው ይሰብካሉ፤

የሚሉት ይገኛቸዋል ።

በአሕዛብ ዘንድ ደግሞ ከነበሩት የክስ መሠረተ ነጥቦች የሚከተሉት ይገኛሉ ፡

- ክርስቲያኖች መንግሥትን አይደግፉም ፡ ከሕዝቡ ጋር አይተባበሩም፤
- ስብሰባቸው ሁሉ የሚካሄደው በሚስጥር ነው ፤ በዚህም ስብሰባቸው አስነዋሪ የግብረ ሥጋ ግንኙነት ይፈጽማሉ ፡
- በውትድርና አይሳተፉም፤
- የማመልከያ ምስልና ጣዖታት ስለሌላቸው አምላክ የለሽ ናቸው፤
- በአገሪቱ ለሚደርሰው ጥፋትም ሆነ ተፈጥሮአዊ መቅሰፍቶች ተጠያቂ ክርስቲያኖችና እምነታቸው ነው፤ የሚሉት ዋና ዋናዎቹ ናቸው ።

በዚህም ሁኔታ በመቀጠል በተለይም ከ64 ዓመተ ምህረት አንስቶ ንጉሥ ቆንስጣንጢን እስከ ነገበስት ዘመን ማለትም 320 ዓመተ ምህረት ገደማ ድረስ ክርስቲያኖች በያሉበት አስቃቂ እና አሳዛኝ ስቃይ፥ መከራና ስደት እንደደረሰባቸው ከታሪክ መዛግብት ለመመልከት ይቻላል ።

ክርስትና በዚህ ሁኔታ እያደገ በመጣበት ጊዜ በተለይም በመጀመሪያዎቹ 100 ዓመታት በቤተ ክርስቲያን የነበሩት የአምልኮ ሥርዓቶች የጥምቀት እና የቅዱስ ቁርባን አገልግሎቶች ብቻ ነበሩ ። እነዚህን የቤተ ክርስቲያን ሥርዓቶች እንዴት መፈጸም እንደሚገባቸው በዚያን ጊዜ ከነበሩት የቤተ ክርስቲያን አባቶችና ሽማግሌዎች የወጡ የመመሪያ ጽሑፎች በአንድም ሥፍራ ስለታሰቡት የሥርዓት ሁኔታ የሚገልጹት ነገር ወይም መመሪያ አይገኝም ።

መረጃው አለመገኘቱ የሚያመለክተው በቀድሞ አባቶች ዘንድ የታሰቡት ሥርዓት አለመኖሩን ነው ። ቀደም ሲል እንደተመለከትነው ታሪኩ ከእስራኤላውያን ዘንድ ወደ ኢትዮጵያ መጥቶ ከነበረ ፤ የታሰቡት ሥርዓት በእስራኤላውያን ዘንድ አልቀጠለም ። ስለዚህም ከክርስትና ጋር አብሮ የተስፋፋ ሥርዓት ሊሆን አይችልም ። በተጨማሪም ዛሬ በሌሎች አብያተ ክርስቲያናት ሥርዓቱ አለመገኘቱ

ለዚህ በቂ ማስረጃ ሊሆን ይችላል ።

ታዲያ እንግዲህ ክርስትና ከኢየሩሳሌም ከጴንጤቆስጤ ዕለት አንስቶ ወደ ምድሩ ሁሉ እየተስፋፋ ሲሄድ የታቦት ሥርዓት አብሮ የተስፋፋ ካልሆነ ምን ያህል ክርስቲያናዊ ይዘት አለው ? እንዴትስ በኢትዮጵያ ውስጥ ከክርስትና ጋር ሊያያዝ ቻለ ? የሚሉት ጥያቄዎች መልስ የሚያሻቸው ሆነው እናገኛቸዋለን ። መልሱን ሁሉ በጽሑፍ ለመመለስ በጣም አስቸጋሪ ይሆናል ። ምክንያቱም እስከዛሬ ድረስ በዚህ ጉዳይ ላይ በቂ ምርምር እና ጥናት ባለመደረጉ ነው ። እኔንም ይህን ጽሑፍ እንዳዘጋጅ ያነሳሳኝ እንዲያው ምክንያት ይህ ነው።

ጉዳዩን በደንብ ለመመርመር እንዲያስችለን በመጀመሪያ የታቦት ሥርዓት አጀማመር እንዴት እንደነበር እንመለከታለን ። በመቀጠልም በኢትዮጵያ ኦርቶዶክስ ቤተ ክርስቲያን የሥርዓቱ ይዘት ፥ ያለው ትርጉም እና ከእስራኤላውያን የታቦት ሥርዓት ጋር ያለውን ልዩነት እና ተመሳሳይነት እንመለከታለን ። በመጨረሻም የታቦቱ ሥርዓት በክርስትና እምነት ውስጥ እንዴት ሊደመር እንደቻለ ሊያመለክቱ የሚችሉ ሃሳቦች ለመዳሰስ እንሞክራለን ።

የታቦት ሥርዓት በእሥራኤል

ለመጀመሪያ ጊዜ ታቦት በእሥራኤል የተሠራው ወይም የታነጸው እሥራኤላውያን በግብጽ ባርነት ለ400 ዓመታት ሲገዙ ከቆዩ በኋላ እግዚአብሔር ነቢዩ ሙሴን አስነስቶ ከፈረኦን እጅ ከግብጽ ምድር አውጥቷቸውና በተአምር የኤርትራን ባሕር ከፍሎ ካሻገራቸው በኋላ በተሰጣቸው ትዕዛዝ እንደሆነ በመጽሐፍ ቅዱስ ውስጥ እናገኛለን ። በኦሪት ዘጸአት ምዕራፍ 25 ÷ ከቁጥር 8 ጀምሮ እግዚአብሔር ለሙሴ እንደዚህ የሚል ትዕዛዝ ሰጠው “ በመካከላቸውም አድር ዘንድ መቅደስ ይሥሩልኝ። እኔ እንደማሳይህ ሁሉ እንደ ማደሪያው ምሳሌ እንደ ዕቃውም ሁሉ ምሳሌ እንዲሁ ሥሩት ። ከግራር እንጨትም ታቦትን ይሥሩ ርዝመቱ ሁለት ክንድ ተኩል ወርዱም አንድ ክንድ ተኩል ቁመቱም አንድ ክንድ ተኩል ይሁን ። በውስጥና በውጭም በጥሩ ወርቅ ለብጠው በእርሱም ላይ በዙሪያው የወርቅ አክሊል አድርግለት። አራት የወርቅ ቀለበቶችም አድርግለት እነርሱንም በአራቱ እግሮቹ ላይ አኑር በአንድ ወገን ሁለት ቀለበቶች ÷ በሌላው ወገን ሁለት ቀለበቶች ይሁኑ ። መሎጊያዎችንም ከግራር እንጨት ሥራ በወርቅም ለብጣቸው ። ለታቦቱ መሸከሚያ በታቦቱ ጎን ባሉት ቀለበቶች መሎጊያዎቹን አግባ ። መሎጊያዎቹም በታቦቱ ቀለበቶች ውስጥ ይኑሩ ÷ ከቶም አይውጡ ። በታቦቱም ውስጥ እኔ የምሰጠህን ምስክር ታስቀምጣለህ ። ከጥሩ ወርቅም ርዝመቱ ሁለት ክንድ ተኩል ወርዱም አንድ ክንድ ተኩል የሆነ የስርዐት መክደኛ ሥራ ። ሁለት ኪሩቤል ከተቀጠቀጠ ወርቅ ሥራ ። በስርዐት መክደኛውም ላይ በሁለት ወገን ታደርጋቸዋለህ ። ከስርዐት መክደኛውም ጋር አንዱን ኪሩብ በአንድ ወገን ÷ ሁለተኛውንም ኪሩብ በሌላው ወገን አድርገህ በአንድ ላይ ትሠራዋለህ ። ኪሩቤልም ከንፎቻቸውን ወደ ላይ ይዘረጋሉ ÷ የስርዐት መክደኛውንም በከንፎቻቸው ይሸፍናሉ ÷ ፊታቸውም እርስ በርሱ ይተያያል የኪሩቤልም ፊቶቻቸው ወደ ስርዐት መክደኛው ይመለከታሉ ። የስርዐት መክደኛውንም በታቦቱ ላይ ታደርገዋለህ እኔም የምሰጥህን ምስክር በታቦቱ ውስጥ ታኖረዋለህ ። በዚያም ከአንተ ጋር እገናኛለሁ የእሥራኤልንም ልጆች ታዝዝ ዘንድ የምሰጥህን ነገር ሁሉ በምስክሩ ታቦት ላይ ባለው በሁለት ኪሩቤል መካከል በስርዐት መክደኛውም ላይ ሆኜ አነጋገርሃለሁ ” ።

የታቦቱ የአሠራር ትዕዛዝ ይህን ይመስላል ። ሙሴም በተሰጠው ትዕዛዝ መሠረት ታቦቱን አሠራ ። እሥራኤላውያንም ከዚህ ጊዜ ጀምሮ የታቦት ሥርዓትን ማለትም የቤተ መቅደስ ሥርዓትን ማከናወን ጀመሩ ። የታቦቱን ሥርዓት በምንመለከትበትና በምናጠናበት ጊዜ ሌሎችም አብሮ የተሰጡ ሥርዓቶችን በተለይም በድንኳኑ ዙሪያ (በጓላም በቤተ መቅደሱ ዙሪያ) አንዲደረጉ የተሰጡትን ሥርዓቶች አብሮ መመልከት በጣም አስፈላጊ ስለሆነ ይህንኑ በዚህ ክፍል እንመለከታለን ።

የማደሪያው ድንኳን

እግዚአብሔር በብሉይ ኪዳን ለሙሴ የሰጠው ትዕዛዝ የማደሪያ ድንኳን እንዲሠራና በሚሰጠው ትዕዛዝ መሠረት በውስጡ የተለያዩ የአምልኮና የመስዋዕት መፈጸሚያ ዕቃዎችን በየሥፍራ አኑሮ ለሕዝቡ በተመረጡት ካህናቶች አማካኝነት የአምልኮ ሥርዓቱን እንዲያከናውኑ ነበር ። ይህ ትዕዛዝ በተሰጠበት ጊዜ እሥራኤላውያን በግብጽ ለ400 ዓመታት በባርነት ከእግዚአብሔር ጋር የነበራቸውም ግንኙነት ተቋርጦ ያለ አምላኮ ከቆዩ በጓላ እግዚአብሔር ለፈረአን “ሕዝቤ ያመልከኝ ዘንድ ልቀቅ” ብሎ ነፃ እንዳወጣቸውና በዚህም የነፃነት ጉዞ ላይ እያሉ ቃል ወደ ገባላቸው የከነዓን ምድር ሳይገቡ በምድረ በዳ ሳሉ እርሱን የሚያመልኩበት ሥርዓት እንዲሆናቸው የሰጣቸው ትዕዛዝ ነበር ።

የማደሪያው ድንኳንና የታቦቱ ሥርዓት በረቀቀ ትዕዛዝ እንደተሠራ ለማመልከት እኤአ በ1712 ዓም ሄረመን ዊትስዩስ የተሰኙ ጸሐፊ የሚከተለውን አስተያየት አስፍረዋል ። “ምንም እንኳ እግዚአብሔር ዓለምንና በውስጧ ያለውን በሙሉ በስድስት ቀን ለመፍጠር ቢችልም የታቦቱንና በዙሪያው የሚገኘውን ሥርዓትና አሠራር በሚመለከት ለባሪያው ለሙሴ ትዕዛዝ ለመስጠት አርባ ቀናት ፈጅቶበታል ። በተመሳሳይ ሁኔታም መጽሐፍ ቅዱስ ስለፍጥረት በአንድ ምዕራፍ ሲገልጽ ፡ ስለድንኳኑና ስለሥርዓቱ ስድስት ምዕራፍ አስፈልጎታል” በማለት ገልጸዋል ።

በአጠቃላይ የድንኳኑ ማደሪያና በዙሪያው የሚከናወነው የአምልኮና የመስዋዕት ሥርዓት በጣም አስፈላጊ ከመሆኑ የተነሳ በብሉይ ኪዳን ውስጥ አሠራሩንና አገልግሎቱን በተመለከተ 50 ምዕራፎችን ይዞ እናገኘዋለን ። ይህ የማደሪያ ድንኳን በመጽሐፍ ቅዱስ ውስጥ (በኦሪት ዘጸአት) በ5 የተለያዩ ስም ይጠራል ። በቁጥር 8

ሳይ “በመካከላቸውም አድር ዘንድ መቅደስ ይሥሩልኝ” ይላል ፡ ለእግዚአብሔር የተለየ ሥፍራ እንደሆነ ለማሳየት ፡ በቁጥር 9 ሳይ “እንደ ማደሪያው ምሳሌ” ይለዋል ፡ የእግዚአብሔር ማደሪያ እንደሆነ ለመግለጽ ፡ በምዕራፍ 26 ፡ 36 ሳይ “ለድንኳኑ ደጃፍ ...” ይላል ፡ ጊዚያዊ የማረፊያ ሥፍራ እንደሆነ ለማሳየት ፡ በምዕራፍ 29 ፡ 42 ሳይ “ለአንተ እናገር ዘንድ ከእናንተ ጋር በምገናኝበት በመገናኛው ድንኳን ደጃፍ” ይላል ፡ እግዚአብሔር ከሕዝቡ ጋር ለመገናኘት የሚያዘጋጀው ሥፍራ እንደሆነ ለማሳየት ፡ በመጨረሻም በምዕራፍ 28 ፡ 21 ሳይ “... እንደተቆጠረው የማደሪያው ፡ የምስክሩ ማደሪያ ፡ ዕቃ ...” ይላል ፡ ለሙሴ የተሰጠውን ምሥክር (25:16) ለማመልከት ፡

በዚህ ሁኔታ ታዞ የተሠራው የማደሪያ ድንኳን ለ500 ዓመታት ያህል የእግዚአብሔር ክብር ማደሪያ በመሆን ያገለገለ ሲሆን ጊዜው ደርሶ በንጉሥ ሰለሞን አማካኝነት ቤተ መቅደሱ እስከተሠራበት ጊዜ ድረስ በቀላሉ ሊንቀሳቀስ የሚችል አቋም የነበረው ነበር ፡ ይህ የማደሪያ ድንኳን ሕዝቡ በገዛ እጃ እና በልቡ ከሚያምረው ነገር ባመጣው መስዋዕት የተሠራ ነበር ፡ ሕዝቡም እንዲያመጣ የታዘዘው መባ ወርቅ ፡ ብር ፡ ናስ ፡ ስማያዊና ሐምራዊ ቀይ ግምጃ ፡ ጥሩ በፍታ ፡ የፍየል ጠጉር ፡ ቀይ የአውራ በግ ቁርበት ፡ የአስቆጣ ቁርበት ፡ የግራር እንጨት ፡ የመብራት ዘይት ፡ ለጣፋጭ ዕጣን ቅመም መረግድም ፡ ለኤፋድና ለደረት ኪስ የሚደረግ ፈርጥ ነበሩ ፡

የማደሪያው ድንኳን በህብረተሰቡ የአምልኮና ማህበራዊ ሕይወት መካከለኛውን ሥፍራ የያዘ ነበር ፡ የእሥራኤል ነገዶች በዙሪያው እንዲሰፍሩ እግዚአብሔር አዞ ነበር ፡ ይኸውም በምሥራቅ የይሳቆር ፡ የይሁዳና የዛብሎን ነገዶች ፡ በሰሜን የአሴር ፡ የዳንና የንፍታሌም ነገዶች፤ በምዕራብ የምናሴ ፡ የኤፍሬምና የብኒያም ነገዶች ፡ በደቡብ ደግሞ የስምሉን ፡ የሮቤልና የጋድ ነገዶች ነበሩ ፡ ሙሴ ፡ ካህናቱና ሌዋውያን ግን በየሥፍራው ለመስፈር ይችሉ ነበር፡፡

በዚህ መጽሐፍ ውስጥ ትኩረት ሰጥተን የምንነጋገርበት ጉዳይ የቃል ኪዳኑን ታቦት በመሆኑ ለሌሎቹ የአምልኮ ሥርዓት መፈጸሚያ ዕቃዎች ሰፋ ያለ ትንተና አልሰጥም ፡ ቢሆንም ከዚህ በታች በአጭሩ በዚህ የማደሪያው ድንኳን ውስጥ የሚገኙትን የአምልኮ ዕቃዎችና አገልግሎቶቻቸውን እንመለከታለን ፡

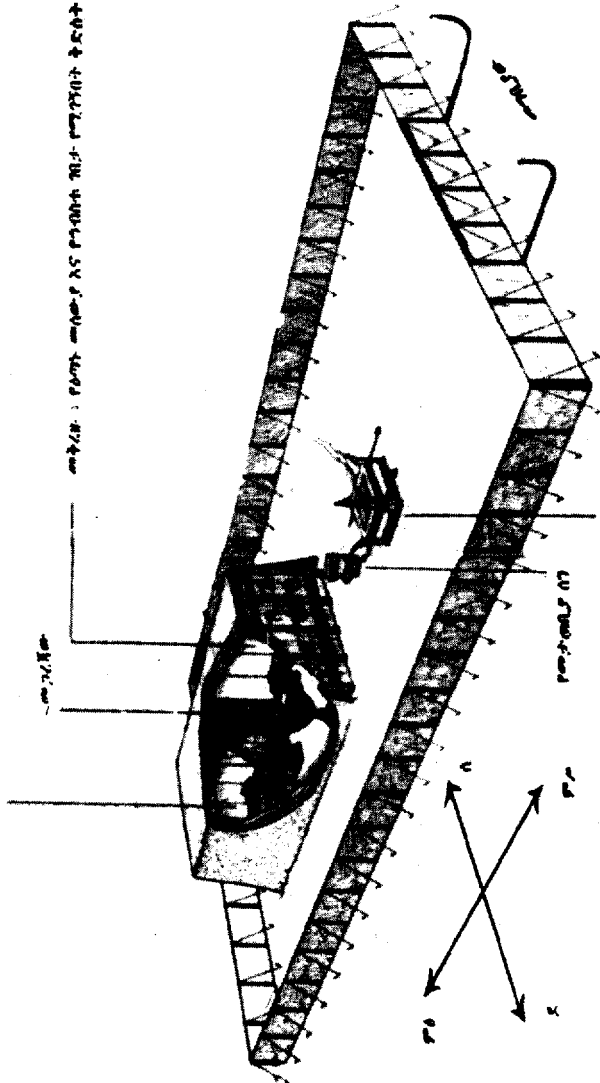
- 1) የናስ መሠውያ
በማደሪያው ድንኳን ወደ ውስጥ ዘልቀን ስንገባ በመጀመሪያ እና

የሚፈለግበት ስፋት ለቀጣይነት

ታችኛው የሚገኘው ቅሬታ ተፈታ

ሙሉ ስፋት

መቅረብ : የሥራ ሙሉ ስፋት ለሥራ የሚገኘው ቅሬታ

የሥራ ሙሉ ስፋት

ፊት ለፊት የሚገኘው የናስ መሠውያው ይሆናል ።

“ርዝመቱ አምስት ከንድ ወርዱም አምስት ከንድ መሠውያው ከግራር እንጨት አድርግ አራት ማዕዘንም ይሁን ከፍታውም ሦስት ከንድ ይሁን። በአራቱም ማዕዘን ቀንዶች ታደርጋለህ ÷ ቀንዶቹም ከእርሱ ጋር በአንድ የተሠሩ ይሁኑ በናስም ለብጠው ። አመድ የሚሆንባቸውን ምንቸቶች ÷ መጫሪያዎቹንም ÷ ድስቶቹንም ÷ ሜንጦቹንም ማንደጃዎቹንም አድርግ ዕቃውንም ሁሉ ከናስ አድርግ። እንደ መረብ ሆኖ ተሠራ የናስ መከታ አድርግለት ለመከታውም አራት የናስ ቀለበት በአራት ማዕዘኑ አድርግለት። መከታውም እስከ መሠውያው እኩሌታ ይደርስ ዘንድ በመሠውያው በሚዞረው በእርካኑ ታች አድርገው ። ለመሠውያውም ከግራር እንጨት መሎጊያዎቹም በቀለበቶች ውስጥ ይግቡ መሠውያውንም ስትሸከሙ መሎጊያዎቹ በሁለት ወገኖች ይሁኑ” (ም27:1-8) ለመስዋዕት የሚቀርቡት ከብቶች በዚህ መሠውያ ላይ ይቃጠሉ ዘንድ እና ደማቸውም ለኃጢአት ሥርዓት ይፈስስ ዘንድ እግዚአብሔር የሰጠው ትዕዛዝ ይህ ነበር ።

2) የመታጠቢያ ሰን

ከናስ መሠውያው እልፍ ብሎ አሁንም ፊት ለፊት የሚገኘው ሌላው የአምልኮት መፈጸሚያ ዕቃ የመታጠቢያው ሰን (ሳህን) ነበር ። “እግዚአብሔርም ሙሴን እንዲህ ብሎ ተናገረው - የመታጠቢያ ሰንና መቀመጫውን ከናስ ሥራ በመገናኛው ድንኳንና በመሠውያው መካከል እርሱን አድርገህ ውኃን ትጨምርበታለህ ።

አሮንና ልጆቹም እጃቸውንና እግሮቻቸውን ይታጠቡበታል ። ወደ መገናኛው ድንኳን በገቡ ጊዜ ለእግዚአብሔርም የእሳት መሥዋዕት ያቃጥሉ ዘንድ ወደ መሠውያው ሊያገለግሉ በቀረቡ ጊዜ እንዳይሞቱ አጆቻቸውን ይታጠቡበታል ። እንዳይሞቱም እጆቻቸውንና እግሮቻቸውን ይታጠቡ ይህም ለእርሱ ከእርሱም በኋላ ለዘሩ የዘለዓለም ሥርዓት ይሆንላቸዋል” (ም30:17-20) ።

ቅድስት

ከድንኳኑ አደባባይ (ከደጁ አደባባይ) ወደ ቅድስት ሥፍራ ስንገባ የምናገኛቸው ፤

3) የወርቅ መቅረዝ

ካህኑ ከደጁ አደባባይ ወደ ቅድስት ሥፍራ በሚገባበት ጊዜ በስተ

ግራው በኩል የሚገኘው የወርቁን መቅረዝ ነው ። ይህ የወርቅ መቅረዝ ከአንድ ወጥ ወርቅ የተሠራ አንድ ማዕከላዊና ስድስት ቅርንጫፎች የነበሩት ሲሆን በቅድስቱ ሥፍራ ካህኑ በሚያገለግልበት ጊዜ ብርሃን በመስጠት ይጠቅማል። ለመቅረዙ መብራት የሚጠቀሙበት ነዳጅ ከተወቀጠ ወይራ የተገኘ ዘይት ነበር ።

“መቅረዝም ከጥሩ ወርቅ አድርግ መቅረዙ ከእግሩና ከአገዳው ጋር በተቀጠቀጠ ሥራ ይደረግ ጽዋዎችም ጉብጉቦችም አበቦችም አንድነት በእርሱ ይደረጉበት ። በስተጎኑ ስድስት ቅርንጫፎች ይውጡለት ሦስት የመቅረዙ ቅርንጫፎች በአንድ ወገን ሦስትም የመቅረዙ ቅርንጫፎች በሌላ ወገን ይውጡ ። በአንደኛው ቅርንጫፍ ጉብጉብና አበባ ሦስትም የለውዝ አበባ የሚመስሉትን ጽዋዎች እንዲሁም ከመቅረዙ ለሚወጡ ለስድስቱ ቅርንጫፎች አድርግ ሰባቱንም መብራቶች ሥራ በፊቱ ያበሩ ዘንድ መብራቶችን ያቀጣጥሉአቸዋል ። መኮስተሪያዎችዋንም ከጥሩ ወርቅ አድርግ ” (ም 25 : 31-38) ።

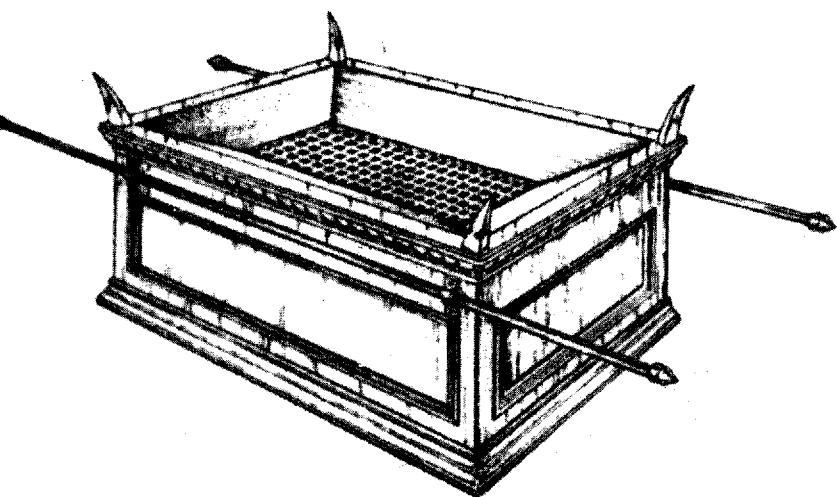
4) የኅብስት ገበታ

ይህ የኅብስቱ ገበታ የሚገኘው በስተቀኝ በኩል ሲሆን በላዩ የሚቀመጠው 12 ዳቦዎች ነበሩ ። 12ቱ ዳቦዎች የሚያመለክቱት 12ቱን የእሥራኤልን ነገድ ሲሆን በየሰንበት ዕለት ከየነገዱ አንድ አንድ ዳቦ እየተሰበሰበ በገበታው ላይ ይቀመጣል ። ይህ የኅብስት ገበታ በሌላ ሥፍራ የገጽ ኅብስት ተብሎም ይጠራል ። ይህ የኅብስት ገበታ የአንድነትና የኅብረት ምልክት ነበር ። ከየነገዶቹ እንደ ስጦታ የሚቀርብ ሲሆን ካህናቶቹ በሰንበት በሚያገለግሉበት ጊዜ ከዚህ ገበታ ይመጣል ነበር ።

“ርዝመቱም ሁለት ክንድ ወርዱም አንድ ክንድ ቁመቱ አንድ ክንድ ተኩል የሆነ ገበታ ከግራር እንጨት ሥራ ። በጥሩም ወርቅ ትላብጠዋለህ በዙሪያውም አንድ ጋት የሚያህል ክፈፍ አድርግለት የወርቅም አክሊል በክፉ ዙሪያ አድርግለት ። አራትም የወርቅ ቀለበቶችንም አራቱ እግሮች ባሉበት በአራቱ ማዕዘኖች አድርግ ” (ም 25 : 23-26) ።

5) የዕጣን መሠዊያ

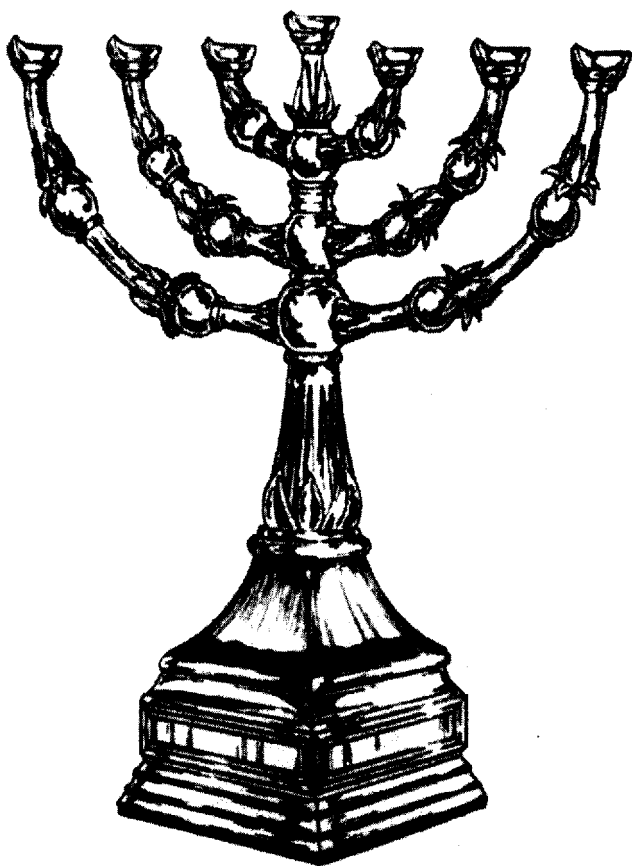
ይህ የዕጣን መሠዊያ የሚገኘው አሁንም በቅድስቱ ሥፍራ ነው ። በመጀመሪያ ገና ወደ ደጃ አደባባይ ስንገባ ከተመለከትነው የናሱ መሠዊያ ጋር ትንሽ ተመሳሳይነት ቢኖራቸውም ፤

የሰላም ሕዝብ

የመታጠቢያ ሰን

ИЗДАНИЕ 1901

የዕጣኑ መሠዊያ ፥

1ኛ) አነስተኛ ነው፥

2ኛ) ይህ በአደባባዩ ሳይሆን በቅድስቱ ሥፍራ የሚገኝ ነው፥

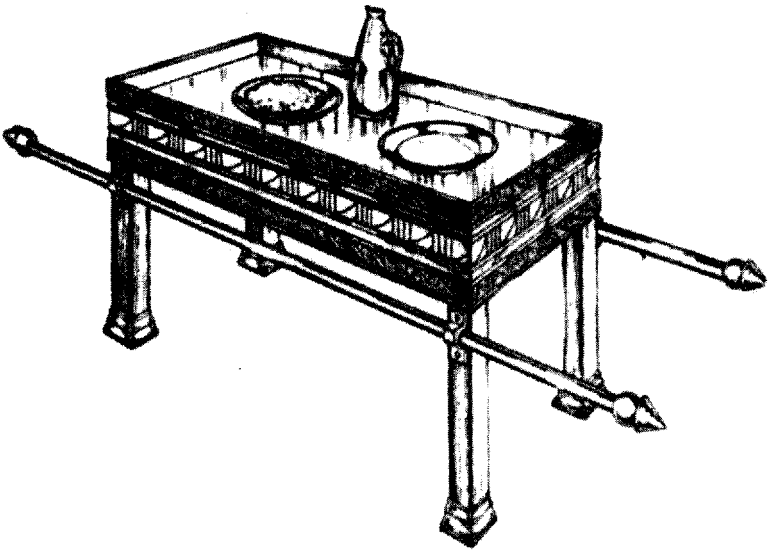
3ኛ) የናሱ መሠዊያ የተሠራው ከግራር እንጨት ሆኖ
የተለበጠው በናስ ሲሆን የዕጣኑ መሠዊያ ግን የተሠራው
ከግራር ሆኖ የተለበጠው በወርቅ ነበር፥

4ኛ) የናሱ መሠዊያ የተለያዩ መሥዋቶችን ማቅረቢያ ሲሆን
የዕጣኑ መሠዊያ ግን የዕጣን መሥዋዕት ብቻ
የሚደረግበት ነበር ።

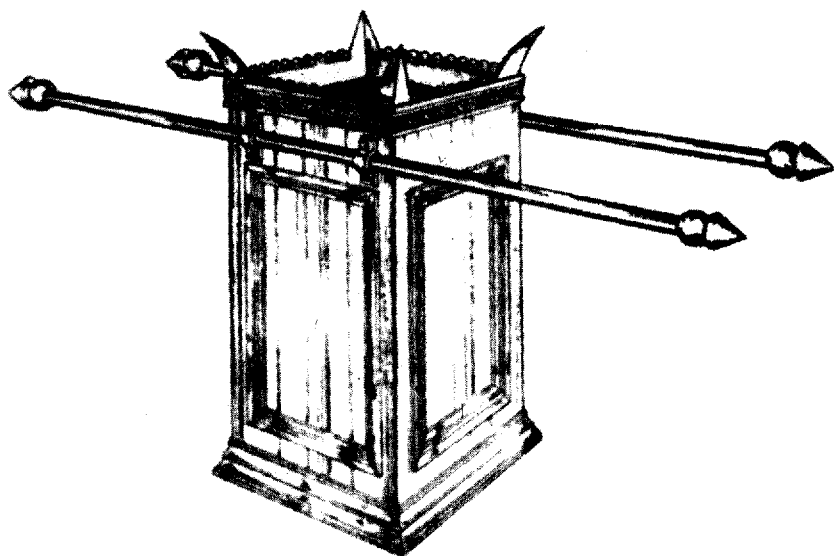
አሠራሩም እንደሚከተለው ነበር “የዕጣን መሠዊያውን ሥራ
ከግራር እንጨት አድርገው ። ርዝመቱ አንድ ክንድ ስፋቱም አንድ
ክንድ አራት ማዕዘን ይሁን ከፍታውም ሁለት ክንድ ይሆናል
ቀንዶቹም ከእርሱ ጋር በአንድነት የተሠሩ ይሁኑ ። ሳይኛውንና
የግድግዳውንም ዙሪያ ቀንዶቹንም በጥሩ ወርቅ ትለብጠዋለህ
በዙሪያውም የወርቅ ክፈፍ ታደርግለታለህ ። ከክፈፉም በታች
ሁለት የወርቅ ቀለበቶች አድርግለት ። በዚህና በዚያ በሁለት
ጎን ታደርጋቸዋለህ ለመሸከምም የመሎጊያዎች ሥፍራ ይሁኑ ”
(ም30 ፡ 1-4) ።

ቅድስተ ቅዱሳን

የደጁን አደባባይ ፥ የቅድስቱን ሥፍራና በውስጡ የሚገኙትን
የአምልኮት ዕቃዎች በአጭሩ ተመለከትን ። አሁን ደግሞ የክብሩ
ታቦት ወደሚገኝበት ቅድስተ ቅዱሳን ተብሎ ወደሚጠራው ሥፍራ
እንገባለን ። ይህ ሥፍራ ከቅድስቱ ሥፍራ በትልቅ መጋርጃ
ተጋርጿል። የተጋረደበት ምክንያት አንደኛ የእግዚአብሔር ክብር
የሰፈነበት ሥፍራ ስለሆነና ሁለተኛ በዚህ ክፍል ከሊቀ ካህኑ በስተቀር
ሌላ ካህን መግባት ስለሌለበት ነው ። በአማርኛ መጋረጃ ተብሎ
የተተረጎመው ቃል የዕብራይስጡ “ፓሮኬት” የሚለው ቃል ሲሆን
ትርጉሙም መለያ ማለት ነው ። የመጋረጃው አሠራር እንደሚከተለው
ነው “መጋረጃውንም ከሰማያዊ ከሐምራዊም ከቀይም ግምጃ ከተፈተለ
ከጥሩ በፍታም አድርግ ብልህ ሠራተኛ እንደሚሠራ ኪሩቤል በእርሱ
ላይ ይሁኑ ። በወርቅ በተለበጡት ከግራር እንጨትም በተሠሩት
በአራቱ ምሰሶች ላይ ስቅለው ኩላቦቻቸውም ከወርቅ አራቱም
እግሮቻቸው ከብር የተሠሩ ይሁኑ ።

የጉብኝት ገጠታ

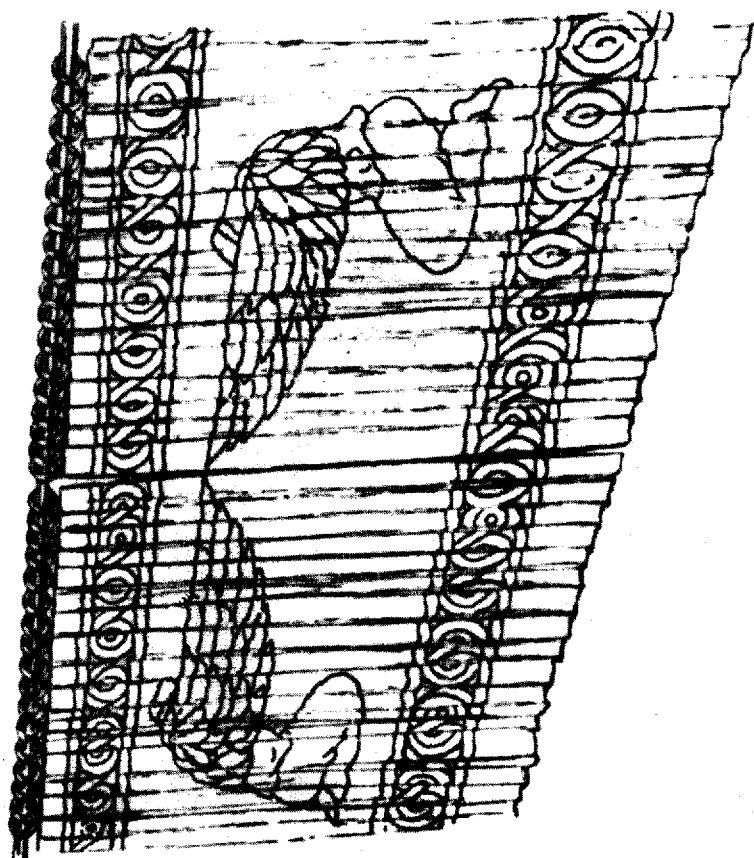
செய்யுள்

መጋረጃውንም ከመያዣዎቹ በታች ታንጠለጥለዋለህ በመጋረጃውም ውስጥ የምስክርን ታቦት አግባው መጋረጃውም በቅድስቱና በቅድስተ ቅዱሳኑ መካከል መለያ ይሁናችሁ " (ም 26 : 31-33) ::

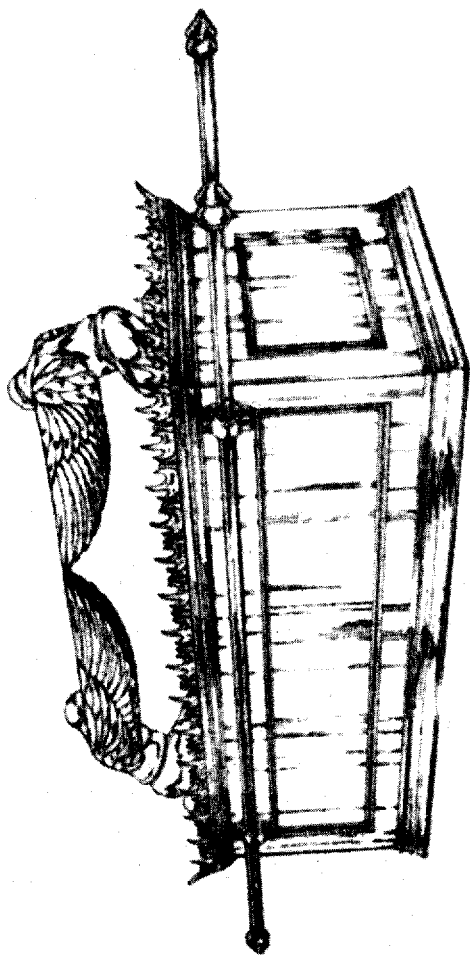
ይህ መጋረጃ በአዲስ ኪዳን ኢየሱስ ክርስቶስ በተሰቀለበት ዕለት ነፍሱን አሳልፎ በሰጠ ጊዜ ከላይ እስከ ታች ለሁለት የተከፈለው መጋረጃ ነው። ይህንን መጋረጃ ማለፍና ወደ ቅድስተ ቅዱሳን መግባት የሚችለው ሊቀ ካህኑ ብቻ ሲሆን ፤ ይህንን የሚያደርገው ለእርሱና ለሕዝቡ ኃጢአት ስርየት ለማቅራብ የፍየል ደም ይዞ ይገባና ከዚያም ደሙን በታቦቱ በእና በስርየት መክደኛው ላይ ይረጫል ። ለበለጠ ማብራሪያ አሪት ዘሌዋውያን ምዕራፍ 16ን መመልከት ይቻላል ።

እንግዲህ ይህንን መጋረጃ ታልፎ ወደ ቅድስተ ቅዱሳን ሲገባ መካከል ላይ ተቀምጦ የሚገኘውና በዚህ ጽሑፍም አተኩረን ልንመለከተው ያለውን ታቦቱን እናገኛለን ። ይህ ታቦት እግዚአብሔር ለሙሴ የማደራያውን ድንኳን እንዲሠራ ሲያዘው በመጀመሪያው እንዲሠራ የነገረው የአምልኮት ዕቃ ታቦቱን ነበር ።

አሪት ዘጸአት ምዕራፍ 25 ቁጥር 10 ጀምሮ እንደዚህ ይላል "ከግራር እንጨትም ታቦትን ይሥሩ ርዝመቱም ሁለት ክንድ ተኩል ወርዱም አንድ ክንድ ተኩል ቁመቱም አንድ ክንድ ተኩል ይሁን ። በውስጥና በውጭም በጥሩ ወርቅ ለብጠው በእርሱም ላይ በዙሪያው የወርቅ አክሊል አድርግለት ። አራት የወርቅ ቀለበቶችም አድርግለት እነርሱም በአራቱ እግሮቹ ላይ አኑር በአንድ ወገን ሁለት ቀለበቶች በሌላው ወገን ሁለት ቀለበቶች ይሁኑ ። መሎጊያዎችንም ከግራር እንጨት ሥራ ፥ በወርቅም ለብጣቸው ። ለታቦቱ መሸከሚያ በታቦቱ ጎን ባሉት ቀለበቶች መሎጊያዎቹን አግባ ። መሎጊያዎቹም በታቦቱ ቀለበቶች ውስጥ ይኑሩ ፥ ከቶም አይውጡ ። በታቦቱም ውስጥ እኔ የምሰጥህን ምስክር ታስቀምጣለህ። ከጥሩ ወርቅም ርዝመቱ ሁለት ክንድ ተኩል ወርዱም አንድ ክንድ ተኩል የሆነ የስርየት መክደኛ ሥራ ። ሁለት ኪሩቤል ከተቀጠቀጠ ወርቅ ሥራ በስርየት መክደኛውም ላይ በሁለት ወገን ታደርጋቸዋለህ ። ከስርየት መክደኛውም ጋር አንዱን ኪሩብ በአንድ ወገን ሁለተኛውንም ኪሩብ በሌላው ወገን አድርገህ በአንድ ላይ ትሠራዋለህ ። ኪሩቤልም ከንፎቻቸውን ወደ ላይ ይዘረጋሉ የስርየት መክደኛውንም በከንፎቻቸው ይሸፍናሉ ፈታቸውም እርስ በርሱ ይተያያል የኪሩቤልም ፈቶቻቸው ወደ ስርየት መክደኛው ይመለከታሉ ። የስርየት መክደኛውንም በታቦቱ ላይ ታደርገዋለህ እኔም የምሰጥህን ምስክር በታቦቱ ውስጥ ታኖረዋለህ ፡ በዚያም ከአንተ ጋር እገናኛለሁ

鳳凰

የታላቁ ስላጥ ምግብ ተሰጥቶ ነጻነት

የእስራኤልም ልጆች ታዝዝ ዘንድ የምስጢብን ነገር ሁሉ በምስክሩ ታቦት ላይ ባለው በሁለት ኪሩቤል መካከል በስርየት መክደኛውም ላይ ሆኜ አነጋግርሃለሁ” ::

እንግዲህ የታቦቱ እና የስርየት መክደኛው አሠራር ይህን ይመስላል። ታቦቱ በተለያዩ ስሞች ሲጠራ መጽሐፍ ቅዱስ ውስጥ እናገኛለን :: አሁን በተመለከትነው በአሪት ዘጸአት 25:22 ላይ የምስክሩ ታቦት ተብሎ ተጠርቷል :: በአሪት ዘጸአቱ 10:33 ላይ የእግዚአብሔር የኪዳኑ ታቦት ተብሎ ተጠርቷል ፥ ይህም እግዚአብሔር ከሕዝቡ ጋር የገባውን ቃል ኪዳን በማሰብ ነው :: በ 1ኛ ሳሙኤል 3 : 3 እና በ 1ኛ ነገሥት 2:26 የእግዚአብሔር ታቦት ይለዋል :: በ 2ኛ ዜና መዋዕል 35:3 ላይ ቅዱሱ ታቦት ብሎ ይጠራዋል :: በመጨረሻም በመዝሙረ ዳዊት 131(132):8 ላይ የመቅደስህ ታቦት ተብሎ ተጠርቷል ::

እንግዲህ ታቦቱ አራት ማዕዘን መልክ ያለው ከላዩ ሁለት ኪሩቤል ባለበት መክደኛ የተከደነ የአምልኮ ዕቃ እንደሆነ ከላይ ከተሰጠው መግለጫ ለመመልከት እንችላለን :: በታቦቱ ውስጥ የተቀመጡ ነገሮች ነበሩ :: እነርሱም ምን እንደሆኑ ወደ አዲስ ኪዳን መጽሐፍት አልፈን ዕብራውያን 9:4 ላይ ማንበብ ያስፈልገናል ::

“ፊተኛይቱም ደግሞ የአገልግሎት ሥርዓትና የዚህ ዓለም የሆነው መቅደስ ነበራት የመጀመሪያይቱ ድንኳን ተዘጋጅታ ነበርና በእርስዋም ቅድስት በምትባለው ውስጥ መቅረቱና ጠረጴዛው የመሥዋዕቱም ኅብስት ነበረባት። ከሁለተኛውም መጋረጃ ወዲያ ቅድስት ቅዱሳን የምትባለው ድንኳን ነበረች :: በዚያም ውስጥ የወርቅ ማዕጠንት ነበር :: ሁለንተናዋም በወርቅ የተለበጠች የኪዳን ታቦት በእርስዋም ውስጥ መና ያለባት የወርቅ መሶብና የበቀለች የአሮን በትር የኪዳኑም ጽላት ነበሩ :: በላይዋም ማስተስሪያውን የሚገርዱ የክብር ኪሩቤል ነበሩ ስለ እነዚህም ስለእያንዳንዳቸው ልንናገር አሁን አንችልም ” (ዕብራውያን 9 : 1-5) ::

በዚህ ክፍል ለመመልከት እንደምንችለው በታቦቱ ውስጥ ሦስት የተለያዩ ነገሮች ይቀመጡ ነበር :: እነዚህም እግዚአብሔር ሕዝቡን በምድረ በዳ ለ40 ዓመት በመራቸው ጊዜ ከሰማይ እያወረደ ይመግባቸው የነበረውን መና በመሶብ ውስጥ አድርገው የእግዚአብሔርን መጋቢነት ለማሰብ እንዲችሉ በታቦቱ አስቀምጠው ነበር :: በሁለተኛ ደረጃ የሙሴንና የአሮንን መሪነት ለማረጋገጥ አብባ ምስክርነት የሰጠቸው የአሮን በትር በዚሁ ታቦት ተቀመጣ ነበር ::

ሦስተኛው ደግሞ አሥርቱ ትዕዛዛት የተጻፉበት እግዚአብሔር

ለሙሴ የሰጠው የኪዳን ሁለት ጽላቶች በታቦቱ ውስጥ ተቀምጠው ነበር ። መና የሚለው ቃል በዕብራይስጥ ቋንቋ ትርጉሙ “ምንድነው” ማለት ሲሆን ሕዝቡ ይህንን ከሰማይ የወረደ ምግብ ባዩ ጊዜ ተገርመው ምንድነው ? ብለው ሲጠይቁ በዚያው ሰው መና ሆኖ ቀረ ። ከዚያም በአሪተ ዘጸአት መዕራፍ 16 ፡ 33 ላይ እንደምናየው እግዚአብሔር ለሙሴ በታቦቱ እንዲቀመጥ አዘዘው ፤ “አንድ ማድጋ ወስደህ ጎሞር ሙሉ መና አግባቡት ለልጅ ልጆቻችሁም ይጠበቅ ዘንድ በእግዚአብሔር ፊት አትረው” አለው ።

ከዚህ ለየት በሚል ግን በብሉይ ኪዳን በ1ኛ ነገሥት በምዕራፍ 8 ፡ 9 ላይ እንደዚህ የሚል ቃል አለ “ በታቦቱም ውስጥ የእስራኤል ልጆች ከግብጽ ምድር በወጡ ጊዜ እግዚአብሔርም ከእነርሱ ጋር ቃል ኪዳን ባደረገ ቢዜ ሙሴ በኮሬብ ካስቀመጣቸው ከሁለቱ የድንጋይ ጽላቶች በቀር ምንም አልነበረበትም ” ። ይህ ክፍል በመጀመሪያ ከተመለከትነው ክፍል ጋር ስናስተያየው ተጻራሪ ይመስላል ። ነገር ግን በዕብራውያን የተገለጸው ከጅምሩ በታቦቱ ውስጥ የነበረውን የሚያመለክት ሲሆን በ1ኛ ነገሥት ላይ ያለው ግን በንጉሥ ስለሞን ጊዜ በታቦቱ ውስጥ የነበረውን የሚያመለክት ነው ።

በጽላቱ ላይ እግዚአብሔር የጻፈው አሥርቱን ትዕዛዛት ሲሆን እነዚህ በአሪት ዘጸአት ምዕራፍ 20 ፡ 1-17 የሚገኙት “ከኔ በቀር ሌላ አማካክት አይሁንልህ ÷ በላይ በሰማይ ካለው በታችም በምድር ካለው ከምድርም በታች በውኃ ካለው ነገር በማናቸውም ምሣሌ የተቀረጸውን ምስል ለአንተ አታድርግ ÷ አትሰገድላቸውም ÷ አታምልክባቸውም ÷ የእግዚአብሔርን የአምላክህን ሥም በከንቱ አትጥራ ÷ የሰንበተን ቀን አክብር ÷ አትግደል ÷ አታመንዝር ÷ አትሰረቅ ÷ በባልንጀራህ ላይ በሐሰት አትመስክር ÷ የባልንጀራህን ቤተ አትመኝ የሚሉት ናቸው ።

ነገር ግን በመጀመሪያ ደረጃ በጽላቱ ላይ እነዚህን 10 ትዕዛዛት በጣቱ የቀረጸው እግዚአብሔር እራሱ እንደሆነ በአሪት ዘጸአት ምዕራፍ 31 ቁ 18 ላይ የሚገኘውን በማንበብ መረዳት እንችላለን “እግዚአብሔርም ከሙሴ ጋር በሲና ተራራ የተናገረውን በፈጸመ ጊዜ በእግዚአብሔር ጣት የተጻፈባቸውን ከድንጋይ የሆኑ የምስክር ጽላቶች ሰጠው” ።

ይህንም ከሆነ በኋላ ሙሴ ጽላቶቹን ይዞ እየተመለሰ እያለ ሕዝቡ ነብያቸው በመዘግየቱ ለራሳቸው አማልክት ሠርተው ያንን ጣዖት እያመለከቱ ቢያገኛቸው ተቆጥቶ በእጁ ይዟቸው የነበረውን ሁለት የእግዚአብሔር ሥራዎች የነበሩ ጽላቶችን ከተራራው በታች ጥሉ

በበራቸው ። በኋላም አንደገና ሙሴ ወደ ተራራው ተመልሶ እግዚአብሔር በጣቶቹ ለሁለተኛ ጊዜ በተቀረጹት ጽላቶች ላይ ትዕዛዛቱን ጽፎ ለሙሴ ሰጠው ፥ ሙሴም በታቦቱ ውስጥ አኖራቸው (ኦሪት ዘጸግም 10 : 2) ።

ከዚህ በተጨማሪም በኦሪት ዘጸግም 31 : 25-26 ላይ ለመመልከት እንደምንችለው የሕግ መጽሐፍቱ (ወይም የሙሴ መጽሐፍት ተብለው የሚታወቁት) በታቦቱ ጎን እንዲቀመጡ ተደርጎ ነበር ። “ይህን የሕግ መጽሐፍት ውሰዱ በዚያም በእናንተ ላይ ምስክር እንዲሆን በአምላካችሁ በእግዚአብሔር ቃል ኪዳን ታቦት አጠገብ አኑሩት” ።

በእሥራኤላውያን ታሪክ የቃል ኪዳኑን ታቦት በተመለከተ አንድ የጨለማ ዘመን አለ ። ይኸውም የታቦቱ በምርኮ ወደ ፍልስጤም የመወሰድ ታሪክ ነው ።

ታሪኩን በ1ኛ ሳሙኤል ምዕራፍ 4 : 18 ላይ ማንበብ ይቻላል ። በምርኮ ምድር እያለ ታቦቱን ከፍልስጤማውያን ጣኦት ከዳጎን አጠገብ አስቀመጡት ። ዳጎን የተባለውን ጣኦትም በበነጋው በታቦቱ ሥር በግንባሩ ተደፍቶ አገኙት ። በከተማይቱም ላይ ፍርሃትና በሽታ መጣ ። ከዚያም ወደ ሌላ እንደገናም ወደ ሌላ ከተማ ቢያዘውሩትም ታቦቱ በተወሰደበት ሥፍራ ሁሉ በሕዝቡ ላይ በሽታና ፍርሃት እያወደቀ ስለተቸገሩ ከሰባት ወር ቆይታ በኋላ በመጀመሪያ ቤትሳሚስ ወደ ሚባል ከተማ ከዚያም ወደ ቂርያትይግሪም ፥ አሚናዳብ ወደ ሚባል ሰው ቤት አኖሩት እዚያም ዳዊት ወደ እርሱ እስካመጣበት ጊዜ ድረስ በዚያ ቆየ ።

ከዳዊትም በኋላ የነገሠው የዳዊት ልጅ እና በጥበቡና በሀብቱ ወደር የማይገኝለት ሰለሞን በነገሠ ጊዜ ለእግዚአብሔር ታቦት ማደሪያ ቤተ መቅደስ በኢየሩሳሌም ከተማ አሠርቶ ታቦቱ በዚያ አረፈ ።

እንግዲህ የማደሪያው ድንኳን ፥ በውስጡ የሚገኙት የአምልኮ ቁሳቁሶች፥ የቃል ኪዳኑ ታቦት አሠራርና በብሉይ ኪዳን ዘመን የነበረው አጠር ያለ ታሪክ ይህን ይመስላል ። በዙሪያውም የሚካሄደው የነበረው የአምልኮ ሥርዓት ደግሞ ከዚህ በታች ለማየት ይቻላል ።

በአጠቃላይ በማደሪያው ድንኳን የነበረው የአምልኮ ሥርዓት የመሥዋዕት ሥርዓት እንደነበር ኦሪት ዘሌዋውያንን በምናነብበት ጊዜ ለማየት ይቻላል ። የማደሪያው ሥፍራ እግዚአብሔር ከሕዝቡ ጋር የሚገናኝበት ሥፍራ እንደመሆኑ መጠን ፥ ሕዝቡ ደግሞ ከአምላኩ ጋር ለመገናኘት አስቀድሞ ኃጢአቱን ማስተሠረይ ያስፈልገው ስለነበር ፥ ድንኳኑ ሕዝቡ ከእግዚአብሔር አምላክ ጋር

ግንኙነታቸውን የሚያጠብቁበትን ሥርዓቶች ሁሉ የሚያከናውኑበት ሥፍራ ሆኖ እናገኘዋለን ።

እነዚህን የአምልኮ ሥርዓቶች በአምስት ክፍለን እንመለከታቸዋለን፡ እነርሱም ፤

- የሚቃጠል መስዋዕት ፤
- የእህል ቁርባን ፤
- የደህንነት መስዋዕት ፤
- የኃጢአት መስዋዕት እና
- የበደል መስዋዕት ናቸው ።

ለመስዋዕቱ የሚቀርቡት የተለያዩ እንስሳት ሲሆኑ እንደ ሕዝቡ አቅምና እንደ መስዋዕቱ ዓይነትም የሚለያይ ነው ። እንስሳቶቹ በሬ፥ በግ ፥ ፍየል ፥ ዋኖስ እና እርግቦች ናቸው ። ለእህል ቁርባኑ ደግሞ እህል/ዱቄት እንደ መስዋዕት ሆኖ ይቀርባል ።

1ኛ የሚቃጠል መስዋዕት

“ መባውም የሚቃጠል መስዋዕት ከላሞች መንጋ ቢሆን ነውር የሌለበትን ተባቱን ያቀርባል በእግዚአብሔር ፊት እንዲሠምር በመገናኛው ድንኳን ያቀርባል ። እጁንም በሚቃጠለው መስዋዕት ራስ ላይ ይጭናል ያስተሰርደላትም ዘንድ የሠመረ ይሆንላታል ” (ዘሌዋውያን 1 ፡ 3-4) ።

የሚቃጠለው መስዋዕት ሥርዓት በመጀመሪያ መስዋዕቱን የሚያቀርበው እንስሳውን በማደራያው ደጃፍ ያመጣና እጁን ይጭንበታል ። እጅ የመጫኑ ትርጉም የእርሱን ኃጢአት በእንስሳው ላይ ማስተላለፉ ነው ። ግለሰቦቹ እንደ አቅማቸው ወይ በሬ ወይ በግ ወይም ደግሞ ፍየል አለበለዚያም በጣም ድሆች ከሆኑ ዋኖስ ወይም ደግሞ እርግብ ማቅረብ ይችላሉ (ም 1 ቁ 3 ፥ 10 ፥ 14) ። ማንኛውም ዓይነት እንስሳ ቢሆን ግን ነውር የሌለበት ያልታመመ በሽታ የሌለበት መሆን አለበት ። እንስሳው ቀርቦ እጅ የመጫኑ ሥነ ሥርዓት ካበቃ በኋላ ካህናቶቹ የሚከተሉትን ያከናውናሉ ፤ እንስሳውን አርደው ደሙን በመገናኛው ድንኳን ደጃፍ ፊት ባለው መሠዊያ ዙሪያ ይረጩታል ፤ እንስሳውንም ገፈው በየብልቱ ይቆርጡና በሽታ እንደሌለው ከተመረመረ በኋላ በተዘጋጀው እሳት መስዋዕቱን ያቃጥላሉ ።

ይህ የሚቃጠል መስዋዕት “በእግዚአብሔር ዘንድ ጣፋጭ ሽታ” ያለው መስዋዕት ሆኖ ይቀርባል ።

2ኛ የእህል ቁርባን

“ማንኛውም ሰው የእህል ቁርባን ለእግዚአብሔር ሲያቀርብ ቁርባኑ ከመልካም ዱቄት ይሁን ÷ ዘይትም ያፈስበታል ÷ ዕጣንም ይጨምርበታል ÷ ወደ አሮንም ልጆች ወደ ካህናቱ ያመጣዋል ” (ም 2 ቁ 1-2) ::

ይህ የእህል ቁርባን ደም የማይፈስበት መስዋዕት ነው :: የእህል ቁርባን የሚለው ቃል በዕብራይስጥ “ሚንቻህ” ከሚል ቃል የተወሰደ ሲሆን ትርጉሙም ስጦታ ወይም መባ እንደ ማለት ነው :: መስዋዕቱ በሦስት ዓይነት ሊቀርብ ይችላል ፤ ዱቄት ÷ የቂጣ እንጎቻ ወይም ስስ ቂጣ ወይም ደግሞ በእሳት የተጠበሰና የተፈተገ የእህል እሸት ሊሆን ይችላል :: እነዚህ መስዋዕቶች በዘይት የተለወሱ ወይም ዘይት የተጨመረባቸው እና ከዕጣን ጋር አብሮ የሚቀርቡ መስዋዕቶች ናቸው :: እርሾ እና ማር ያለበት ነገር በመስዋዕቱ ውስጥ እይጨመርም :: ይህም መስዋዕት ከላይ አንደተመለከትነው ለእግዚአብሔር ጣፋጭ ሽታ ሆኖ ይቀርባል ::

3ኛ የደገንነት መስዋዕት

“ቁርባኑም የደገንነት መስዋዕት ሲሆን ከላሞች መንጋ ተባት ወይም እንስት ቢያቀርብ ነውር የሌለበትን በእግዚአብሔር ፊት ያቅርብ :: እጁንም ለቁርባን በቀረበው ራስ ላይ ይጭናል ÷ በመገናኛውም ድንኳን ደጃፍ አጠገብ ያርደዋል :: የአሮንም ልጆች ካህናቱ ደሙን በመሠዊያው ላይ በዙሪያው ይረጩታል ” (ም 3 : 1-3) ::

ይህ የደገንነት መስዋዕት በዕብራይስጥ ቋንቋ “ሸላሚን” ተብሎ የሚጠራ ሲሆን ሁለት ዋና ሃሳቦችን ያመለክታል :: አንደኛ በእግዚአብሔር ፊት የሚቀርብ የምስጋና መስዋዕት እንደሆነ ያመለክታል :: ሁለተኛ ደግሞ እሥራኤላውያን ከካህናቶቹ ጋር በአንድነት በእግዚአብሔር ፊት በገበታ ኅብረት የሚያደርጉበት ነው :: በዚህ መስዋዕት ተባእታይ ወይም አነስታይ እንስሳ ማቅረብ ይቻላል :: ነገር ግን ለመስዋዕት የሚቀርበው እንስሳ በሬ ወይም ሳም (ቁ1) ÷ በግ (ቁ7) ÷ ወይም ደግሞ ፍየል (ቁ12) ሊሆን ይችላል :: ነገር ግን ዋናሶች ወይም እርግቦች ለዚህ መስዋዕት አይፈቀዱም ::

መስዋዕት አቅራቢው እንስሳውን አምጥቶ እጁን ከጫነ በኋላ ያርደዋል :: ከዚያም ካህኑ ደሙን አስቀድሞ በመሠዊያው ዙሪያ ይረጩዋል :: ከዚያም የተወሰነውን ክፍል ብቻ ያቃጥላል :: ይህም ሆኖ ዕቃውን የሚሸፍነውን ስብ ÷ በግ ከሆነ ደግሞ ላቱንም ጭምር ÷

አንደኛውም ኩላሊቶቹን አድርጎ በእሳቱ ላይ ያደርጋል ፡፡

እያንዳንዱ ሰው ለእግዚአብሔር የሚያቀርበው የደንገንነት መስዋዕት በሦስት ይከፈላሉ ፡፡ እነርሱም ፡

1) ለምስጋና የሚቀርብ መስዋዕት፤ “ለምስጋና ቢያቀርበው ከምስጋናው መስዋዕት ጋር በዘይት የተለወሰ የቂጣ እንጎቻ በዘይትም የተቀባ ስስ ቂጣ በዘይትም የተለወሰ መልካም ዱቄት ያቀርባል” (ዘሌዋውያን ም 7:11-12) ፡፡

2) ለስእለት የሚቀርብ መስዋዕት፤ እና

3) በፈቃድ የሚቀርብ መስዋዕት፤ ናቸው ፡፡

(ዘሌዋውያን 7:16)፡፡

ይህ ለደንገንነት የሚቀርበው መስዋዕት ሰቡና ኩላሊቶቹ ከተቃጠሉ በኋላ የተቀረው ሥጋ በካህናቱ እና በሕዝቡ የሚበላ ሲሆን ፥ ለምስጋና የሚቀርብ መስዋዕት ከሆነ ከዚያ ቀን በላይ ማሳደር ስለማይቻል ሥጋው በዚያ ቀን ተበልቶ ማለቅ አለበት ፡፡ ለስእለት ወይም በፈቃድ የሚቀርብ መስዋዕት ከሆነ ግን እስከ ሦስተ ቀንም ድረስ ሊበላ ይቻላል ፡፡ ከዚያ በላይ ግን ቢበላ “አይሠምርም ላቀረበውም ሰው የተጠላ ይሆንበታል እንጂ ቁርባን ሆኖ አይቆጠርለትም ... ኃጢአቱን ይሸከማል” (ም 7 ቁ 18) ፡፡

4ኛ የኃጢአት መስዋዕት

“እግዚአብሔርም ሙሴን እንዲህ ሲል ተናገረው - “ለእሥራኤል ልጆች እንዲህ ብለህ ነገራቸው - ማናቸውም ሰው ሳያውቅ ኃጢአት ቢሠራ እግዚአብሔርም አትሥሩ ካላቸው ትእዛዛት አንዲቱን ቢተላለፍ የተቀባውም ካህን በሕዝቡ ላይ በደል እንዲቆጠርባቸው ኃጢአት ቢሠራ ስለ ሠራው ስለ ኃጢአቱ ነውር የሌለበትን ወይፈን ለእግዚአብሔር ለኃጢአት መስዋዕት ያቀርበዋል ፡፡ ወይፈኑንም ወደ መገናኛው ድንኳን ደጃፍ በእግዚአብሔር ፊት ያመጣዋል ፡፡ እጁንም በወይፈኑ ራስ ላይ ይጭነዋል ፥ ወይፈኑንም በእግዚአብሔር ፊት ያርደዋል (ዘሌዋዊያን ም 4 : 1-4) ፡፡

ኃጢአት የሚለው ቃል “ቻታህ” የሚለውን የዕብራይጡን ቃል የሚተረጉም ሲሆን የእግዚአብሔርን ዓላማ መሳት የሚል ገለጻ የያዘ ሀሳብ አለው ፡፡ ይህ መስዋዕት ዋነኛ መስዋዕት ሲሆን የሁሉ መስዋዕቶች መሠረት ነው ፡፡

ለዚህ መስዋዕት እንደ ሰዎቹ አቋምና አቅም የተለያዩ እንሰሳት

ይቃጠላሉ ። ካህናት ለመስዋዕት የሚያቀርቡት በሬ ሲሆን መኳንንቶችና ገዢዎች ወንድ ፍየል ያቀርባሉ ። የሀገሩ ተራው ሕዝብም እንስት ፍየል ወይም በግ ጠቦት ማቅርብ ይችላሉ ።

ይህ መሥዋዕት ልክ እንደሌሎቹ መሥዋዕት በመጀመሪያ እጅ ተጭኖ ከታረደ በኋላ ካህኑ አና ማህበሩ ስለ ሠሩት ኃጢአት የሚቀርብ መሥዋዕት ከሆነ በመጋረጃው ፊት ካህኑ ደሙን ሰባት ጊዜ በእጁ ይረጫል ፤ በዕጣን መሠዊያው ቀንዶች ላይ ደሙን ይቀባል ፤ ከዚያም ስቡንና ኩላሊቶቹን በማቃጠያው እሳት ላይ ያቃጥላል ። የተረፈውን ሥጋ ወደ ውጭ አውጥቶ ያቃጥለዋል ። መኳንንቶች ወይም የአገሩ ሕዝብ ከሆኑ ደግሞ እንደ መጀመሪያው እጅ ተጭኖ ከታረደ በኋላ ካህኑ ደሙን በሚቃጠለው መሠዊያ ቀንዶች ላይ ይቀባና ስቡንም በእሳቱ ላይ ያቃጥለዋል ።

5ኛ) የበደል መሥዋዕት

“... ከእነዚህ ነገሮች በአንዲቱ በደለኛ ቢሆን የሠራውን ኃጢአት ይናዘዛል። ስለ ሠራውም ኃጢአት ለእግዚአብሔር የበደል መስዋዕት ያመጣል እርሱም ከመንጋው የበግ ወይም የፍየል እንስት ለኃጢአት መሥዋዕት ይሆናል ካህኑም ስለ ኃጢአቱ ያስተሰርይለታል” (ም 5 : 6) ።

ይህ የበደል መሥዋዕት ከኃጢአት መሥዋዕት ጋር ተመሳሳይነት አለው። ሆኖም የኃጢአት መሥዋዕት በእግዚአብሔር ላይ የተሠራን ኃጢአት የሚመለከት ቢሆን የበደል መሥዋዕት ግን በእግዚአብሔር እና በሰው ልጅ የሚደረግ በደልን የሚመለከት ነው።

ለዚህ መሥዋዕት የሚቀርቡት እንሰሳት እንደ አቅራቢው አቅም ይወሰናል ። የሚችል ጠቦት ወይም አውራ በግ ያቀርባል ። የማይችልና አቅሙ ያልፈቀደ ሁለት ዋናሶች ወይም ሁለት የእርግብ ጫፎቶች ፤ ይህንን ለማቅረብ አቅሙ ያልፈቀደለት ዘይት ወይም ዕጣን ያልተጨመረበት መልካም ዱቄት ለመሥዋዕት ለማቅረብ ይችላል ።

ይህ የሚቃጠል መሥዋዕት ለተለያዩ ዓይነት በደሎች ይቀርባል ። እነዚህም ፤

- በራስ ላይ ስለተፈጸሙ በደሎች፤ እውነትን በመደበቅ (ዘሌ ም5:1) ፤ ርኩስ ነገር በመንካት ቢረክስ (ዘሌ 5:2-3) በቸልተኝነት ቢናገር ወይም ቢምል (ዘሌ 5:4)
- በእግዚአብሔር ላይ ስለተፈጸሙ በደሎች፤ (ዘሌ 5:14-19)
- በሰው ልጅ ላይ ስለሚደረጉ በደሎች፤ (ዘሌ 6:1-7)

እንግዲህ በእግዚአብሔር ትዕዛዝ መሠረት የእሥራኤል ሕዝብ በአምላካቸው ፊት እንዲያቀርቡ የተነገራቸው መሥዋዕቶች እነዚህ ሲሆኑ ሁሉም በማደሪያው ድንኳን ውስጥ የሚደረጉ ሥርዓቶች ነበሩ። እነዚህን ሥርዓቶች ለመፈጸም ይችሉ ዘንድ የአሮገን ልጆች በክህነት ተሹመው መሥዋዕት ማቅረቡንና በማደሪያው ውስጥ የሚካሄዱትን ሥራዎች በሙሉ ለእነርሱ ኃላፊነት ተስጥቶ ነበር ።

ይህ በእንዲህ እንዳለ በቅድስተ ቅዱሳኑ ውስጥ ገብቶ በታቦቱ ዙሪያ የሚደረገውን ሥርዓት የሚፈጽመው ሊቀ ካህኑ ብቻ ሲሆን ይህንን የሚያደርገውም በዓመት አንድ ጊዜ ብቻ መጋረጃውን አልፎ በመግባት ነበር ። “ ይህም እንዲህ ተዘጋጅቶ ሳለ ካህናት አገልግሎታቸውን እየፈጸሙ ዘውትር በፊተኛይቱ ድንኳን ይገቡባታል በሁለተኛይቱ ግን ሊቀ ካህናት ብቻውን በዓመት አንድ ጊዜ ይገባባታል እርሱም ስለ ራሱና ስለ ሕዝቡ ስሕተት የሚያቀርበውን ደም ሳይዝ አይገባም...” (ዕብ 9 : 6-8)።

ሥርዓቱ ከተሰጣቸው ጊዜ አንስቶ እሥራኤላውያን በሚሄዱበት ሁሉ መሥዋዕታቸውን በማደሪያው ድንኳን እያቀረቡ በኋላም እግዚአብሔር ለዳዊት ቃል በገባለት መሠረት በልጁ በንጉሥ ሰለሞን ቤተ መቅደሱ እስከተሠራበት ጊዜ ድረስ የእግዚአብሔር የኪዳኑ ታቦት እና ከዚህ በላይ የተመለከተናቸው የመሥዋዕት ማቅረቢያ እና የአምልኮ ቁሳቁሶች በድንኳኑ ውስጥ ነበሩ ። ቤተ መቅደሱም አሥራ ሦስት ዓመት ፈጅቶ ተሠራ ። የቃል ኪዳኑም ታቦት ከዳዊት ከተማ ከጽዮን በታላቅ ክብር ወደ መቅደሱ መጣ ። ከዚያም ጊዜ ጀምሮ በዚህ ቤተ መቅደሱ ውስጥ ተቀመጠ ።

የቃል ኪዳኑ ታቦት በመጽሐፍ ቅዱስ ውስጥ በምናገኘው ትንተና መሠረት የእግዚአብሔር ክብር መገለጫ + እግዚአብሔር ለሕዝቡ የሚገልጥበት ሥፍራ + ሕዝቡ ደግሞ በካህኑ አማካኝነት የሚገባውን ሥርዓት የሚያቀርብበት ሥፍራ ነበር ። ከዚህ በተጨማሪም የእግዚአብሔር የቃል ኪዳን ምስክርነት ነበር ።

የቃል ኪዳኑ ታቦት በራሱ ተአምራትን ሊያደርግ የሚችል እንደነበር ይነገራል ። ለዚህ ምሳሌ የሚቀርበው ታቦቱ ተማርኮ በፍልስጤማውያን እጅ በገባበት ጊዜ የሆነውን ታሪክ ነው ። ከመጽሐፍ ቅዱስ ውጪ በአይሁዶች ዘንድ የሚነገሩ በርከት ያሉ ተወፊቶች ይገኛሉ ።

ከነዚህም መካከል በሁለተኛው ክፍለ ዘመን (ከክርስቶስ ልደት በኋላ) በራባይ ይሽማኤል የሚነገረውን መጥቀስ ይቻላል ። ታሪኩ ንጉሥ ሰለሞንን እና ንግሥት ሳባን የሚመለከት ሲሆን የቃል ኪዳኑ

ታቦት ለንጉሡ የጥበብ ምንጭ እንደነበር የሚያሳይ ነው ። ንግሥት ሳባ ንጉሥ ሰለሞንን ልትነበኘው በሄደች ጊዜ ለጥበበኛነቱ ማረጋገጫ እንዲሆን ብላ በንጉሡ ፊት የተገረዙ እና ያልተገረዙ ሰዎችን አቁማ እንዲለያቸው በጠየቀችው ጊዜ ንጉሡ ለሊቀ ካህኑ ትዕዛዝ በመስጠት የቃል ኪዳኑ ታቦት መክደኛ እንዲከፈት ያደርጋል ። በዚህም ጊዜ የተገረዙት ጎንበስ ብለው ይሰግዳሉ ፥ ፊታቸውም በእግዚአብሔር ክብር ነጸብራቅ ያበራል ። ያልተገረዙት ግን በፊታቸው መሬት ላይ ተደፉ ። በዚህም የተገረዙትን ካልተገረዙት ፥ ንጽሐኑን ከእርኩሳት ሊያቸው የሚል ነው። ንግሥት ሳባም በእውነትም አንተ ጥበበኛ ነህ ብላ አደነቀችው። በኢትዮጵያውያኖችም ዘንድ ተመሳሳይ ታሪክ ይገኛል። እኤአ በ1691 ነግሶ የነበረው የኢትዮጵያ ንጉሥ እያሱ ከታቦቱ ጋር ይነጋገር እንደነበርና ታቦቱም ምክርና ጥበብ ይሰጠው እንደነበርና አገሪቱን አንዴት አድርጎ አንደሚያስተዳደር ይገልጻለት እንደነበር በታሪክ ማህደር ተጽፎ ይገኛል ።

ነገር ግን ዛሬ ይህ ታቦት በቤተ መቅደሱ ውስጥ የለም ። በኢትዮጵያውያኖች ታሪክ ታቦቱ ወደ ኢትዮጵያ መጥቷል ፥ የሚገኘውም በአክሱም ከተማ በጽዮን ማሪያም ቤተ ክርስቲያን ነው። በዚህ ሀሳብ ላይ በሚቀጥለው ክፍል በሰፊው ትንተና ይቀርባል።

በታሪክ እንደሚታወቀው ሁሉ የእሥራኤላውያን ቤተ መቅደስ በተለያየ ጊዜ በጠላት ይወረር ነበር ። በመጀመሪያ ጊዜ በባቢሎናውያን በንጉሥ ነቡከደነፆር ዘመነ መንግሥት በ587 ዓመተ ዓለም መቅደሱ ተወሮ በውስጡ የነበሩት ቁሳቁሶች በምርኮ ተወስደው ነበር ። “...የባቢሎንም ንጉሥ በነገሠ በስምንተኛው ዓመት ያዘው ። የእግዚአብሔርም ቤት መዛግብትን ሁሉ የንጉሡም ቤተ መዛግብትን ከዚያ አወጣ እግዚአብሔርም እንደ ተናገረው የእሥራኤል ንጉሥ ሰለሞን በእግዚአብሔር መቅደስ የሠራውን የወርቁን ዕቃ ሁሉ ሰባበረ ... በባቢሎንም ንጉሥ በናቡከደነፆር በእሥራ ዘጠነኛው ዓመት በአምስተኛው ወር ከወሩም በሰባተኛው ቀን የባቢሎን ንጉሥ ባሪያ የዘበቹ አለቃ ናቡዘረዳን ወደ ኢየሩሳሌም መጣ ። የእግዚአብሔርንም ቤት አቃጠለ የኢየሩሳሌምንም ቤቶች ሁሉ ታላላቆቹን ቤቶች ሁሉ በእሳት አቃጠለ ...” (መጽሐፈ ነገሥት ካልዕ ምዕራፍ 24 እና 25) ።

እንግዲህ ከዚያ ጊዜ ጀምሮ በእርግጥ ታቦቱ በቤተ መቅደሱ ውስጥ ሊኖር እንደማይችል ጥርጥር አይኖርም ።

የዚህን የታቦት ከቤተ መቅደሱ አለመኖር በተመለከተ የተለያዩ አዋቂዎች የተለያዩ አስተያየት አላቸው ። ከነዚህም መካከል ጥቂቶቹ፤

ሀ. ከፍ ሲል እንደተገለጸው በባቢሎኑ ንጉሥ በናቡከደነፆር

ዘመን ታቦቱ ከሌሎቹ የአምልኮ ቁሳቁሶች ጋር ተወስዶ ወርቁን ስለፈለጉት አቅልጠውታል ።

- ለ. በአንዳንድ የአይሁድ አባባሎች የባቢሎን ንጉሥ ወረራውን አካሂዶ ታቦቱንና ቁሳቁሶቹን ከመወሰዱ አስቀድሞ ካህናቶቹ ታቦቱን በቤተ መቅደሱ ውስጥ ቀብረውታል አስካሁንም ሊገኝ አልተቻለም ።
- ሐ. አንዳንድ መጽሐፍት እንደሚያመለክቱት ደግሞ ኤርሚያስ ታቦቱን ከኢየሩሳሌም ወሰዶት ደብቆታል ። አሁን አልተገኘም ወደፊት ጌታ ኢየሱስ ክርስቶስ ሥፍራውን ይገልጻል ።
- መ. እንደ ዮሐንስ ራእይ ምዕራፍ 11 : 19 አገላለጽ ታቦቱ የሚገኘው እግዚአብሔር ወሰዶት በሰማያዊ ሥፍራ ነው። (“በሰማይም ያለው የእግዚአብሔር መቅደስ ተከፈተ የኪዳኑም ታቦት በመቅደሱ ታየ ..”) ።
- ሠ. አንዳንድ ጸሐፊዎች ደግሞ ታቦቱ ከዕድሜ ብዛት በስብሷል ይላሉ ። ነገር ግን ከወይራ እንጩት እንዲሠራና በወርቅ እንዲለበጥ የተደረገበት ዋነኛ ምክኒያት ከዚህ ለመጠበቅ ነበር ።
- ረ. አንዳንዶች ኤርሚያስ በምዕራፍ 3 : 16 እንደተናገረው ታቦቱ አሁኑ ጊዜ አስፈላጊነት የለውም የሚል አስተያየት ይሰነዝራሉ ። (... በዚያን ዘመን የእግዚአብሔር የቃል ኪዳኑ ታቦት ብለው አይጠሩትም ልብ አያደርጉትም አያስቡትም አይሹትም ከእንግዲህ ወዲህም አይደረግም ። በዚያም ዘመን ኢየሩሳሌምን የእግዚአብሔር ዙፋን ብለው ይጠሩአታል)
- ሰ. አንዳንድ የአይሁድ ተውፊቶች ንጉሥ ኢየሱስ በተመቅደሱ እንደሚፈርስ አውቆ ስለነበር ደብቆታል ብለው ያምናሉ ፤
- ሸ. እንደ ክብረ ነገሥት እና እንደ ኢትዮጵያውያኖች ታሪክ ደግሞ ታቦቱ በንጉሥ ሰለሞን ዘመነ መንግሥት ልጁ ምኒልክ አባቱን ጎብኝቶ ከኢየሩሳሌም ሲመለስ ታቦቱ ከቤተ መቅደሱ ተሰርቆ ወደ ኢትዮጵያ መጥቷል አሁንም በአክሱም በጽዮን ማሪያም ቤተ ክርስቲያን ይገኛል ፤

ከነዚህ ሁሉ አስተያየቶች ትኩረትን የሚሰበው ነጥብ ነቢዩ ኤርሚያስ ታቦቱን ወሰዶ እግዚአብሔር ለሙሴ በተገለጠበት ተራራ

ላይ ደብቆታል የሚለው አመለካከት ነው ። ይህንን የሚገልጸው ክፍል የሚገኘው በመጽሐፈ መቃብያን ካልዕ ምዕራፍ 2 ላይ ነው ። ይህ አመለካከት የመጽሐፍ ቅዱስ ሁለተኛ ቀኖና ውስጥ የሚገኝ በመሆኑ እና የመጽሐፉ ክፍል (መቃብያን) በኢትዮጵያ ኦርቶዶክስ ቤተ ክርስቲያን ተቀባይነት ካገኙት ቀኖናዊ መጽሐፍት መካከል በመሆኑ ይህ እንዴት ከቤተ ክርስቲያኒቱ ተውፊትና እምነት ጋር ማለትም ታቦቱ በቀዳማዊ ምኒልክ አማካኝነት ወደ ኢትዮጵያ መጥቷል ከሚለው እምነት ጋር ሊታረቅ ይችላል የሚል አስቸጋሪ የሆነ ጥያቄ ይፈጥራል ። መጽሐፎቹን ቀረብ ብለን ስናይ ከዚህም የበለጠ አስቸጋሪ ክስተት እናገኛለን ።

እንደሚታወቀው ሁሉ የኢትዮጵያ ኦርቶዶክስ ተዋሕዶ ቤተ ክርስቲያን የምትቀበላቸው የመጽሐፍ ቅዱስ መጽሐፎች ወይም ክፍሎች 81 ናቸው ። ሌሎች አብያተ ክርስቲያናት የሚቀበሏቸው መጽሐፍት 66 ብቻ ሲሆኑ ልዩነት ያመጡት 15 መጽሐፍት 2ኛ የቀኖና መጻሕፍት በእንግሊዘኛ ደግሞ APOCRYPHA በመባል ይታወቃሉ ። ቀደም ሲል የተመለከትነው አስተያየት ማለትም ነቢዩ ኤርሚያስ ታቦቱን ከመቅደሱ ወስዶ ደብቆታል የሚለው ሐሳብ የሚገኘው ከነዚህ መጽሐፍት መካከል መቃብያን ካልዕ በተሰኘው መጽሐፍ ውስጥ ነው ። ይህንኑ ክፍል በእንግሊዘኛው ምንባብ እንሚከተለው ይነበባል ።

ምዕራፍ 2 ቁጥር 4 “ It was also contained in the same writing, that the prophet being warned of God commanded the tabernacle and the ark to go with him, as he went forth into the mountain where Moses climbed up and saw the heritage of God. And when Jeremy came thither he found an hollow cave wherein he laid the tabernacle and the ark and the altar of incense, and so stopped the door. And some of those that followed him came to mark the way but they could not find it. Which when Jeremy perceived, he blamed them, saying, As for that place, it shall be unknown until the time that God gather his people again together, and receive them unto mercy”.

ትርጉሙም “...በዚያውም መጽሐፍ ውስጥ ነቢዩ ኤርሚያስ ፥ እግዚአብሔር አስጠንቅቆት ፥ የማደሪያው ድንኳንና ታቦቱ ከእርሱ ጋር እንዲሄድ አዘዘ ፤ ሙሴ ወጥቶና የእግዚአብሔርን ርስት ያየበት ተራራ ላይ ይዞት ሄደ ። እዚያ በደረሰ ጊዜ ዋሻ አግኝቶ በዚያም

ማደራያውን ፥ ታቦቱንና የዕጣን መሠውያውን አስቀመጠ መግቢያውንም ዘጋው ። ተከትለውት ከነበሩትም መካከል ቦታውን ለማየት መጡ ነገር ግን ሊያገኙት አልቻሉም ። ኤርሚያስም ይህንን ባወቀ ጊዜ ተቆጣቸው ሥፍራውም እግዚአብሔር ሕዝቡን አስከሚሰበሰብ እና በምሕረቱ አስከሚገናኛቸው ድረስ እንደማይገለጽ ተናገራቸው” ይላል ።

ይህንኑ ክፍል ደግሞ በአማርኛው ለማንበብ በ1980 ዓም በኢትዮጵያ ኦርቶዶክስ ተዋሕዶ ቤተ ክርስቲያን የታተመውን መጽሐፍ ቅዱስ ስናይ ታሪኩ የተለየ ሆኖ ይገኛል ። በተለይም ምዕራፍ 2 ከቁጥር 4 ጀምሮ እንደዚህ ይላል “ የብረት ልብስ እለብሳለሁ የጦር መወርወርና የቀስትም መንደፍ አይችለኝም ትላለህን” በማለት ይቀጥላል ። መቃብያን ቀዳማዊን ስንመለከት በዚያም ልዩነት እንዳለው ይታያል። በአማርኛው መጽሐፍ ላይ መጽሐፈ መቃብያን አራት ሲሆኑ በእንግሊዘኛው ላይ ሁለት ብቻ ናቸው ። ይህም ትልቅ ጥያቄ ይፈጥራል ።

እንዴት ልዩነት ሊኖረው ቻለ ? ለምንስ ይህ ክስተት ታየ ? ለእነዚህ ጥያቄዎች መልስ ለማግኘት ሌሎች መጽሐፍትን ማየት በይበልጥ ይጠቅማል ። ነገሩ ለእኛ አዲስ ይሆንብን ይሆናል እንጂ ከዚህም በፊት ሌሎች ተማራማሪዎችና የታሪክ ዘጋቢዎች የተመለከቱት ነገር ነው ። ለምሳሌ “ ኢትዮጵያና ኢትዮጵያውያን ” በተሰኘው መጽሐፋቸው ሰር ዋሊስ ቡጅ “መጽሐፍ ቅዱስ (የኢትዮጵያ ኦርቶዶክስ ቤተ ክርስቲያን) 81 መጽሐፍት ፤ 46 ብሉይ የኪዳን 35 ደግሞ የአዲስ ኪዳን መጽሐፍት እንዳለ ሆኖ በአንዳንድ ቅጂዎች ግን ልዩነት ይታያል ...” ካሉ በኋላ ሌሎች ልዩነቶችን ጠቅሰው በመቀጠል ... “የመጽሐፈ መቃብያን አንደኛው ቅጂ በእኛ ዘንድ ካለው ቅጂ በጣም የተለየ ነው ። በነዚህም ቅጂዎች ውስጥ የሦስት አይሁዶች ታሪክና ጸሓፊዳን በተባለ ንጉሥ እጅ የደረሰባቸውን የሰማዕታት ታሪክ ይናገራል” ይላሉ ።

ከዚህ በተጨማሪ የአቢሲኒያ ታሪክ በሚል መጽሐፋቸው ሊቀዳቆን ዶውሊንግ ቅተሰኙ እንግሊዛዊ እኦኦ በ1909 በጻፉት መጽሐፍ ስለ ኢትዮጵያ ቤተ ክርስቲያን መጽሐፍ ቅዱስ ክፍሎች ከገለጹ በኋላ “የመቃብያን መጽሐፍ ወይም አልተተረጎሙም ወይ ጠፍተዋል ፥ በምትካቸውም በተመሳሳይ ስም የተጻፉ ታሪኮች ተተክተዋል” ብለው ዘግበዋል ።

በተመሳሳይ ሁኔታም ሃሪ ህያት የተሰኙ ሌላ እንግሊዛዊ እኦኦ በ1928 ዓ ም ባሳተሙት የአቢሲኒያ ቤተ ክርስቲያን በተሰኘው

መጽሐፋቸው በኢትዮጵያ ቤተ ክርስቲያን ተቀባይነት ያላቸውን መጽሐፋት ሲገልጹ በብሉይ ኪዳን 46 በአዲስ ኪዳን ውስጥ ደግሞ 35 መጽሐፍት እንዳሉ ገልጸው መጽሐፈ መቃብያንን በተመለከተ ግን ወይ በመጀመሪያው አንዳልተተረጎሙ ወይም ደግሞ ተተርጉመው አንደጠፉ አስተያየታቸውን አስፍረዋል ።

ተጨማሪ ማስረጃ ለማቅረብ ቢያስፈልግ እከአ በ1926 ዓም ከሶሪያ፣ ከግሪክና ከግሪብኛ የተተረጎመ በግዕዝ የተጻፈ የብሉይ ኪዳን መጽሐፍ ቅዱስ ላይ የመቃቢያን ካልዕ ምዕራፍ ሁለት ሲነበብ ከላይ በእንግሊዘኛ ከተመለከተው ሐሳብ የሚመሳሰል ምንባብ እናገኛለን ። ከቁጥር አራት ጀምሮ እንደዚህ ይላል “ወሀሎ ውስተ ውእቱ መጽሐፍ ከመ አዘዘ ነቢይ ይሑሩ ደብተራ ወታቦት ምስሌሁ በከመ ቃለ እገዝአብሔር ዘኮነ ኅቤሁ እስከ ይወፅእ ውስተ ደብር ዘዐረገ ሙሴ ወእምህየ ርእየ ርስተ እግዚአብሔር ። ወበጸሐ ኤርሚያስ ረከበ ቤተ በአት ወአንበረ ህየ ደብተራ ወታቦተ ወምሥዋዐ ዘዕጣን ወነሠገ ሙባአ። ወቀርቡ ባዕደን እምእለ ይተልዉ ኅቡረ ከመ ያአምሩ ፍኖተ ወኢክህሉ ረኪቦቶ ። ወሶቦ አእመረ ኤርሚያስ ይቤ እንዘ ይጌሥጸሙ ሥዉረ ይከውን መካን እስከ ያስተጋብእ እግዚአብሔር ማኅበረ ሕዝቡ ወይሠህል ” ።

ይህ በጣም አጠያያቂ ጉዳይ ነው ። እንዴት በሌሎች ቋንቋ የተጻፉና የተተረጎሙ መጽሐፍት አንድ ዓይነት ሐሳብ ሲያመለክቱ ፣ በአማርኛው ወይም በኢትዮጵያ ኦርቶዶክስ ቤተ ክርስቲያን የሚገኘው መጽሐፍ ፈጽሞ የተለየ ሐሳብ ይዞ ሊገኝ ቻለ ? ብዙ ዓይነት መልስ ሊሰጥበት የሚችል ቢሆንም በክብረ ነገሥት ማለትም በኢትዮጵያውያን ዘንድ የሚታመነውን ተውፊትና እምነት ለመሸፈን ወይም በሁለቱ መካከል ሊደርስ የሚችለውን ቅራኔ ለማስቀረት ይሆን? ይህንን በጥያቄ መልክ አስቀምጦን ከዚህ በጣም በተለየ መልክ በቅርቡ ጀናታን ግሬይ የተሰኙ አንድ አስትራሊያዊ አርኬኦሎጂስት ያጠናቀሩትን ሀሳብ እንመልከት ።

እኚህ ተመራማሪ የቃል ኪዳኑ ታቦት በእርግጥ የት እንደሚገኝ አግኝቼዋለሁ በማለት አቋማቸውን ገልጸዋል ። ነገር ግን በፖለቲካና በሃይማኖት ችግር ምክንያት ይህ ግኝት በይፋ እንዳይገለጽ በእሥራኤል መንግሥት እንታቀበ ይገልጻሉ ። የግኝቱ አገር እሥራኤል ፣ ከተማው ቅድስቲቱ ኢየሩሳሌም ፣ ትክክለኛው ሥፍራ የራስ ቅል ተብሎ በሚጠራበት እና ክርስቶስ ኢየሱስ የተሰቀለበት ቀራንዮ ነው !!

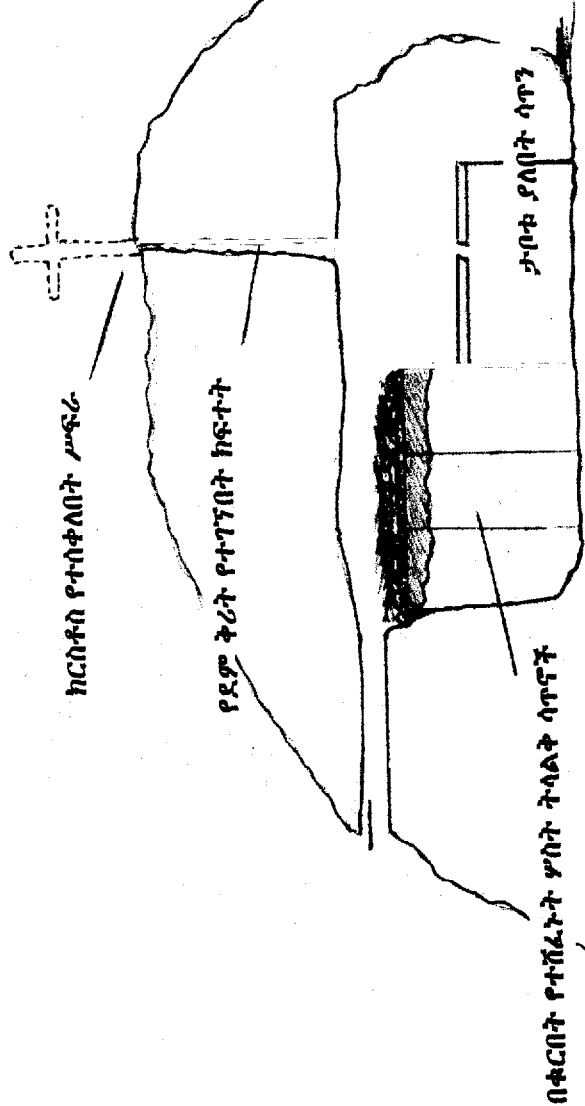
ይህ ሥፍራ በዕብራይስጥ ጎለጎታ ይባላል ። በአንዳንድ

አዋቂዎች መሠረት ሥፍራው የሰቅለት ሥፍራ ስለነበር ብዙ አጽምና የራስ ቅል ይገኝበት ስለነበረ ነው ይህ ሥም የተሰጠው ይላሉ ። ሌሎች ደግሞ ጋራ መሳይ የሆነው ሥፍራ ራሱ የራስ ቅል ይመስላልና ሥሙን ከዚህ ነው ያገኘው ብለው ይናገራሉ ። የሆኖ ሆኖ አስትራሊያዊው ተመራማሪ በአካባቢው ባደረጉት ቁፋሮ ታቦቱን ለማግኘት ችያለው ይላሉ ።

ታቦቱ የተገኘበት ሥፍራ ክርስቶስ ኢየሱስ ከተሰቀበለበት ሥፍራ በታች በዋሻ ውስጥ ነው ። የዋሻው አቀማመጥ በሚከተለው ሥዕላዊ መግለጫ ተቀምጧል ። ከሥዕሉም እንደምንረዳው ወደ ዋሻው መግቢያ ለመድረስ ሲቆፈር ጠበብ ያለ ሲሆን በኋላ ግን ሰፊ አካባቢ ነው ።

በመግቢያው አቅራቢያ ሦስት ትላልቅ ሳጥን መስል ዕቃዎች ይገኛሉ ። እነዚህ ሳጥኖች በመጀመሪያ በቁርበት ተሸፍነው በሳያቸው ደግሞ የእንጨት እና የድንጋይ ርብራብ ተደረጎባቸዋል ። ከነዚህ ሳጥን መስል ዕቃዎች ዘለቅ ብሎ ሌላ ተለቅ ያለ አራት መአዘን ቅርጽ ያለው ሳጥን ይገኛል ። ሳጥኑ ከድንጋይ የተሠራ ጽላት መሠል ከዳን ያለው ሲሆን ይህ ከዳን በአንድ ሥፍራ ላይ ለሁለት ተሰንጥቋል። ተመራማሪዎቹ በዚህ ስንጥቅ ውስጥ የተለያዩ ካሜራዎችና የቪዲዮ መቅረጫ መሣሪያ አስገብተው በዚህ ሳጥን ውስጥ የሚገኘው ምን እንደሆነ ለማየት ሙከራ አድርገው ነበር ። ሙከራቸውን በተደጋጋሚ ቢያካሂዱም ድብዝዝ ያለና በገልጽ ለመለየት የሚያስቸግር ገጽታ እንጂ ሌላ ነገር ሊያገኙ አልቻሉም ። ይህ ሊሆን የቻለበትን ምክንያት ሲያስረዱ አስትራያላዊው አርኬዎሎጂስት የቃል ኪዳኑን ታቦት ማንም ለማየት ስለማይችል ይሆናል ይላሉ ።

ግኝታቸውን እና ምርምራቸውን በመቀጠል የዚህ ሳጥን መክደኛ በተሰነጠቀበት ትይዩ ወደ ላይ ዋሻው ለ6 ሜትር ገደማ ያህል ክፍተት እንዳለው ያገኛሉ ። ይህ ክፍተት ደግሞ በቀጥታ የክርስቶስ ኢየሱስ ስቅለት ወደ ተከናወነበት ፣ መስቀሉ ቆሞ ወደነበረበት ሥፍራ ያደርሳል !!! ይህ ብቻ አይደለም ምርምራቸውን ቀጥለው በዚህ በክፍተት ወስጥና በክዳኑ ክፍተት ውስጥ የደም ቅሪት አግኝተዋል !! እነዚህን ሁሉ ግኝቶች ከግንዛቤ በማስገባት የደረሱበት ድምዳሜ እንዲህ ነው ። የቃል ኪዳኑ ታቦት ኢየሩሳሌም በባቢሎናውያን በተወረረችበት ጊዜ ፣ ቤተ መቅደሱ ከመፍረሱ አስቀድሞ ወደዚህ ዋሻ መጥቶ ተቀምጦ ነበር ። ክርስቶስ ኢየሱስ ፣ በአይሁድ የሃይማኖት መሪዎች ከሳሽነት ፣ በሮም መንግሥት ፈራጅነት በቀራንዩ በመስቀል በተሰቀለበት ጊዜ የሰውን ልጆች ኃጢአት ለማስተሰረይ ያፈሰሰው

ደሙ በሰውነቱ ÷ ከዚያም በተሰቀበለት እንጨት ላይ እየወረደ መስቀሉ በተተከለበት ጉድጓድ አድርጎ በተሰነጠቀው ቀዳዳ በኩል በመውረድ በቃል ኪዳኑ ታቦት ላይ በማስተሰረያው ክዳን ፈሷል ። ይህ ደግሞ እጅግ በጣም ጥልቅ እና ትልቅ መንፈሳዊ ትርጉም ይኖረዋል ።

እንደምናስታውሰው ሁሉ በሙሴ በኩል በተደነገገው የኃጢአት ሥርዐት ሕግ መሠረት ÷ የግለሰብን ወይም የህብረተሰብን ኃጢአት ለማስተሰረይ የኮርማ ወይም የበግ ደም መፍሰስ ነበረበት ። ይህ የእንሰሳ ደም በሊቀ ካህኑ አማካኝነት በታቦቱ ላይ ይረጭና የሥርዐት ሥርዓት ይከናወናል ። ይህ የዋናው አካል ጥላ ወይም ምሣሌ የሆነው ሥርዓት የዛሬ ሁለት ሺህ ዓመት ገደማ ኢየሱስ ክርስቶስ በቀራንዮ መስቀል ላይ “የእግዚአብሔር በግ” ተብሎ ቅዱስ ደሙን ባፈሰሰ ጊዜ ሥርዓቱን ፍጹም በማድረግ ÷ እርሱ እራሱ ሊቀ ካህኑ ነውና ደሙን በቃል ኪዳኑ ታቦት ላይ ÷ በማስተሰረያው ክዳን አፍሷል ÷ ለሰው ልጅም የኃጢአትን ሥርዐት አስገኝቷል ብለው ይደመድማሉ ። እንዴት ያለ አስደናቂ ጉዳይ ነው ።

ይህ ግኝት ግን በይፋ በመንግሥት ደረጃ እንዳይወጣ መከልከሉን ቀደም ሲል ጠቅሰናል ። ይህ የሆነበት ምክንያት በአገሪቱ ትልቅ የፖለቲካና የሃይማኖት መናወጥ ያስከትላል በማለት ነው ። በሌላ በኩል ደግሞ በቴክኒክ ችግር ምክንያት እኝሁ ተመራማሪ በቦታው ላይ የሚካሄደውን ቁፋሮ ለመቀጠል እንዳልቻሉም አስታውቀዋል ።

ይህ በእንዲህ እንዳለ በኢትዮጵያና እንደዚሁም በምዕራቡ ዓለም የኢትዮጵያን ታሪክና ጥናት በሚመለከት ትልቅ ሥፍራ ይዞ የሚገኘው “ክብረ ነገሥት” የተሰኘው መጽሐፍ ታቦቱ ያለበትን ሁኔታ ከዚህ እጅግ በተለየ ሁኔታ ይዘግበዋል ። ይህንን ዘገባ እና ሌሎች የታሪክ ተማራማሪዎች በዚህ ላይ ያላቸውን አስተያየት ለመመልከት የሚቀጥለውን ምዕራፍ እናጥና ።